

FÖLDRAJZ FAKULTÁCIÓ

HELYI TANTERV

Gimnáziumi sportosztály / Általános gimnáziumi osztály
11-12. évfolyam

NAT2020

11. évfolyam	heti 2 óra (évi 72 óra)
12. évfolyam	heti 2 óra (évi 64 óra)

Földrajz 11-12. évfolyam

A földrajztudomány a természeti és a társadalmi-gazdasági környezet jelenségeit, folyamatait – a természet- és társadalomtudományok vizsgálati módszereire egyaránt építve – mutatja be, ezáltal sajátos helyet foglal el, és összekapcsolja a természet- és társadalomtudományokat. Ezen interdiszciplináris sajátosság alapján válik a földrajz szintetizáló, a természeti és társadalmi-gazdasági jelenségeket és folyamatokat összefüggéseiben, kölcsönhatásaiban feldolgozó tantárggyá. A tanítás során különös hangsúlyt kap, hogy a tanulók megértsék Földünk mint egységes rendszer sérülékenységet, ahol az ember természeti és társadalmi lényként él, létezése és tevékenysége növekvő mértékben átalakítja és ezzel veszélyezteti ennek a rendszernek az egyensúlyát, amelynek következményei az emberiség jelene és jövője szempontjából igen súlyosak is lehetnek. A földrajz tantárgy komplex természet- és társadalomtudományi szemléletének köszönhetően feltárja az egyensúly megbomlásának természeti és társadalmi okait, megoldást keres az egyensúly helyreállítására. Szemléletformálásra képes, ezért kiemelkedően fontos szerepet tölt be a környezettudatosság kialakításában.

A földrajz az a tantárgy, amelyből a tanulók megismerhetik szűkebb és tágabb természeti, társadalmi-gazdasági környezetünk jellemzőit, a körülöttük zajló folyamatokat – melyeknek önmaguk is részesei –, továbbá ezek összefüggéseit, kölcsönhatásait, a környezetben való tájékozódást, a benne történő eligazodást segítő alapvető eszközöket és módszereket. A földrajz a természet- és társadalomföldrajz, valamint a regionális tudomány mellett számos földtudományágot képvisel a közoktatásban, integrálja a földtani, a légkörtani, a hidrológiai, a talajtani és a planetológiai-csillagászati tudást, valamint megjelenít gazdaságtudományi, szociológiai, demográfiai, etikai, néprajzi, politológiai ismereteket is.

Bolygónkról és annak természeti és társadalmi-gazdasági folyamatairól összegyűjtött, mind pontosabb és sokrétűbb ismereteink, egyre összetettebbé váló világunk komplex problémáinak megértésére csak a megújult szemléletű földrajzoktatás képes. Az oktatási hagyományok újragondolását teszi szükségessé az információforrások, illetve az általuk közvetített adatmennyiség rohamos növekedése is. Ezért napjaink földrajzoktatása szakít a leíró jellegű, szigorúan ismeretközlő hagyományokkal, és a hangsúlyt az információk tudatos keresésére, értelmezésére, az összefüggések feltárására, a megszerzett információk alkalmazását lehetővé tevő képességek kialakítására helyezi. Az élményszerű, a hétköznapi megfigyeléseken, tapasztalatokon és információgyűjtésen alapuló földrajztanítás nem pusztán leírja a jelenséget, hanem annak okait és következményeit is feltárja. Mindez a természeti-környezeti és a

társadalmi-gazdasági folyamatokat szintetizálva, a jelen eseményein túlmutatva értékelésre, problémamegoldásra, jövőképpalkotásra ösztönöz.

A földrajzoktatás a különböző geoszférákban zajló jelenségek, folyamatok természet- és társadalomtudományi szempontú vizsgálatával a komplexitást szem előtt tartó, szintetizáló gondolkodás kialakítására törekszik. Az önálló földrajzi ismeretszerzés és -feldolgozás, valamint a problémaorientált, elemző és értékelő gondolkodás fejlesztésével hozzájárul az információs társadalomra jellemző hír- és információáradatban történő eligazodáshoz, a felelős és tudatos állampolgári szerepvállalás kialakításához.

A földrajztanítás fontos feladata annak felismertetése és tudatosítása, hogy a környezettudatos, a fenntarthatóságot szem előtt tartó gondolkodás és cselekvés az élhető jövő, a fenntartható környezet záloga. A Föld tűrőképességét veszélyeztető problémák felismertetése, a már észlelhető és várható következmények beláttatása, a lehetséges megoldások keresése és bemutatása döntő szerepet játszik a cselekvőképes, a környezetért felelősséggel tenni akaró magatartás kialakításában.

A korszerű, a tanulók érdeklődését felkelteni képes földrajzoktatás alig képzelhető el a térinformatikai, illetve infokommunikációs eszközök használata nélkül, ez pedig hozzájárul a tanulók digitális kompetenciájának fejlődéséhez, tudatos eszközhasználóvá válásukhoz.

Mindennapjainkat, életvitelünket, szokásainkat jelentősen átalakította és folyamatosan formálja a globalizáció. Ezért is fontos feladat, hogy a tanulók megértsék, hogyan válnak globális folyamatokká, jelenségekké az egyes regionális történések, és ez a folyamat hogyan befolyásolja mindennapi életünket. A globális világ nyújtotta lehetőségek mellett fontos a nemzeti és az európai önazonosság felvállalása és ezek értékeinek megőrzése. Hazánk nemzeti értékeinek és a globális világban betöltött szerepének megismertetésével a földrajzoktatás hozzájárul a szülőföldhöz és a magyarsághoz való kötődés kialakításához és elmélyítéséhez.

A térbeli társadalmi egyenlőtlenségek által kiváltott folyamatok földrajzi okainak és lehetséges természeti és társadalmi-gazdasági következményeinek bemutatása révén a földrajzoktatás hozzájárul az empatikus, problémamegoldó gondolkodás, illetve az érvek ütköztetésére épülő vitakultúra kialakulásához.

A földrajzoktatás a jelen folyamataira, történéseire és azok jövőbeli következményeire fókuszál, így hozzájárul az érdeklődés felkeltéséhez az aktuális, a körülöttünk zajló társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatok megismerése, megértése, megvitatása, továbbá a logikus érveken alapuló véleménynyilvánítás iránt. Napjaink társadalomföldrajzi, vallásföldrajzi és

etnikai földrajzi folyamatainak bemutatása révén a tantárgy hozzájárul a toleráns és etikus, egymás tiszteletét szem előtt tartó magatartás kialakulásához is.

A földrajz a helyi, regionális és globális gazdasági-pénzügyi folyamatok megismertetésével elősegíti a gazdasági élet eseményeiben eligazodó aktív, kreatív, rugalmas és vállalkozóképes állampolgári gondolkodás és szemléletmód kialakulását. Fontos feladatának tartja, hogy a mindennapi életben hasznosítható gazdasági és pénzügyi ismeretek bemutatásával hozzájáruljon az értő és felelős pénzügyi döntési képesség kialakításához. A tantárgy komplexitására, szintetizáló jellegére, a tantárgy által közvetített földrajzi-földtani, környezeti, gazdasági ismeretekre, gondolkodás- és szemléletmódra építve a tanulók ilyen irányú pályaorientációját is jelentősen támogatja.

A földrajz tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: Szüntelenül változó és globalizálódó világunk megismeréséhez, megértéséhez elengedhetetlen a folyamatos tájékozódás, információszerezés és a nyitott gondolkodás, amely elképzelhetetlen a tanuló kezdetben még irányított, majd egyre önállóbbá váló információszerző tevékenysége nélkül. Így a tanulás-tanítási folyamatnak hozzá kell járulnia az információszerezés és -feldolgozás készségének fejlesztéséhez, különös tekintettel a digitális világ nyújtotta lehetőségek kritikus felhasználására. A földrajztanulás célja, hogy elősegítse a megszerzett ismeretek alkalmazását a mindennapi élet különböző területein, támogassa az egyéni igényekkel összhangban lévő önirányító és önfejlesztő tanulás képességének fejlődését. Cél, hogy a tanuló képes legyen a földrajzi-földtudományi, gazdasági, társadalmi és környezetvédelmi jellegű információk felismerésére és összegyűjtésére a valós térben (például terepen) csakúgy, mint különböző információhordozókból (például újságcikkek, grafikonok, térképek, híradások, forrásszövegek, karikatúrák, képek, ábrák elemzése révén).

A kommunikációs kompetenciák: A különféle szóbeli és írásbeli ismeretközvetítő, illetve értékelési módszerek alkalmazásával a földrajztanítás segíti az anyanyelvi kommunikáció fejlődését. A földrajzi információk értelmezése során fejlődik a tanuló érvelésen alapuló egészséges vitakészsége. A kommunikációs kompetenciák fejlesztését segítik a földrajzi tartalmú információk értelmezését elváró írásbeli és szóbeli – közöttük a prezentációhoz kapcsolódó – feladatok megoldása. A különböző forrásokból gyűjtött információk, leírások értelmezése és feldolgozása hozzájárul a szövegértési kompetencia fejlesztéséhez.

A digitális kompetenciák: A korszerű földrajzoktatás elképzelhetetlen a digitális világ nyújtotta aktuális információk tanításba való beépítése nélkül. Ehhez szükség van a tanuló digitális kompetenciáinak alkalmazására. A tanulási-tanítási folyamat tudatosan épít a digitális térképek, térinformatikai szoftverek alkalmazására, elemzések elvégzésére, földrajzi összefüggések felismerésére és megértésére. Az adatok összegyűjtése és felhasználása mellett fontos feladatnak tartja az adatbázisok, információforrások értő szemléletének kialakítását, a tudatos felhasználóvá válás támogatását. A projektfeladatok, önálló vagy csoportban végzett kutatások fejlesztik a tudatos közösségi információáramlást, a tudás hálózatos megosztásának képességét. A földrajztanítás tudatosan épít a tanuló prezentációs képességére, ösztönzi a földrajzi folyamatok digitális eszközökkel történő bemutatását.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A földrajztanítás során a földrajzi problémák kezdetben közös, majd csoportos vagy önálló megoldásán keresztül lehetőség nyílik a gondolkodási készségek, elsősorban az elemzés, a rendszerezés, a valós vagy modellkísérleteken alapuló tapasztalást követő következtetés és problémamegoldás fejlesztésére. A földrajztanítás fontos célja az analógiás gondolkodás, a sokféleségben rejlő azonosságok és különbségek összehasonlítási készségének fejlesztése. A különböző földrajzi folyamatok vizsgálata során szükség van az analitikus és a szintetizáló gondolkodásra. Előtérbe kerül az új megoldási ötletek megfogalmazása, azaz a kreatív gondolkodás fejlesztése, ezzel párhuzamosan pedig nagy hangsúlyt kap a tanulói döntéshozatal, az alternatívák végiggondolása, a kockázatvállalás, az értékelés, az érvelés és a legjobb megoldási lehetőségek kiválasztása. Fontos feladat a mérlegelő gondolkodás megerősítése.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A földrajz elsősorban a társadalomföldrajzi témák feldolgozásával hozzájárul a világ társadalmi-kulturális sokszínűségének megismertetéséhez, ehhez társul a más kultúrák, szokások iránti érdeklődés és tisztelet kialakulásának támogatása. A csoportos és interaktív munkamódszerek alkalmazása során lehetőség nyílik az egyéni és a kollektív felelősség tudatosítására. A kooperatív módszerek alkalmazása lehetővé teszi a tanuló szociális kompetenciáinak fejlesztését, amelyek elengedhetetlenek ahhoz, hogy későbbi élete során képes legyen hatékony és konstruktív módon részt venni a társadalmi életben, és szükség esetén kezelni tudja a felmerülő konfliktusokat.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A világ társadalmi, kulturális sokszínűségének bemutatásával a földrajzoktatás segíti a kulturális értékek megismerését, emellett hozzájárul a kulturális identitás tudatosításához, a kulturális

értékeink és hagyományaink megőrzése iránti igény kialakításához. Az önállóan vagy csoportosan létrehozott produktumot (például modell, prezentáció) elváró feladatok hozzájárulnak a kreatív alkotás és önkifejezés képességének fejlődéséhez.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: Modern földrajzoktatásunk révén napjaink társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatainak megismerése nagymértékben hozzájárul a társadalmi-gazdasági élet eseményeiben történő eligazodáshoz, az aktív, kreatív, a körülményekhez rugalmasan alkalmazkodó állampolgárrá váláshoz. Az oktatás a modern gazdasági élet sikeres szereplőinek bemutatásával hozzájárul az innováció szerepének, a munkaerőpiac igényeinek megismeréséhez, ez pedig hatással van a munkavállalói és a vállalkozói kompetencia fejlődésére.

Az érettségi vizsgához szükséges kompetenciák

A vizsgázónak a földrajzi-környezeti ismereteiről, valamint az alábbi földrajzzal kapcsolatos kompetenciák adott vizsgaszintnek megfelelő elsajátításáról kell számot adnia:

- földrajzi-környezeti ismeretek alkalmazása a mindennapokban tapasztalható természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jelenségek, folyamatok magyarázatában, értelmezésében;
- különböző fajtájú térképeken, műholdfelvételeken közölt információk olvasása, értelmezése;
- kontúrtérképes feladatok megoldása;
- egyszerű gyakorlati és alapvető számítási feladatok elvégzése, az eredmények értelmezése;
- földrajzi-környezeti tartalmú információkkal kapcsolatos egyszerű vázlatrajzok, folyamatábrák, keresztmetszeti rajzok és térképvázlatok készítése;
- szövegalkotás és szövegértés földrajzi tartalmú témákhoz kapcsolódóan;
- az ismeretanyag belső összefüggéseinek felismerése, több témakör ismeretanyagának logikai összekapcsolását igénylő, összetett feladatok megoldása;
- földrajzi-környezeti tartalmú információhordozók használata, információk feldolgozása, értelmezése és etikus felhasználása;
- földrajzi-környezeti szemlélet- és gondolkodásmód alkalmazása problémafeladatok megoldása, szóbeli és írásbeli témakifejtések során.

A földrajz érettségi vizsgakövetelmény tartalmazza az általános iskolai regionális földrajzi tananyagot is. A vizsga sikeres teljesítéséhez szükség van az általános iskolában tanultak szintézisére, a középiskolában elsajátított ismeretek alapján történő újraértelmezésére. A részletes vizsgakövetelményekben megfogalmazott elvárások egységes értelmezését a vizsgakövetelményekhez kapcsolódó általános és egyedi fogalmak jegyzéke, illetve a vizsgakövetelményekhez kapcsolódó topográfiai fogalmak jegyzéke segíti.

A tanulók értékelése

A tanulók előzetes ismerete és gyakorlati tudása általában nagyon eltérő. Akkor tudjuk a leghatékonyabban szervezni a foglalkozásokat, ha a témakörök kezdetekor *diagnosztikus értékelés* során tárjuk fel a tanulók ismereteit és készségeit.

Szummatív értékelést év végén, valamint az iskola pedagógiai programjában megjelölt szakaszokban osztályzatok formájában érdemes végrehajtani.

Az eredményes előrehaladás érdekében fontos a tanulók munkájának és tudásának rendszeres ellenőrzése és értékelése, amely folyamatos szóbeli értékeléssel és írásbeli dolgozatok formájában valósulhat meg.

Egy-egy témakör feldolgozása során a tanuló

- tanórai tevékenységét, elvégzett munkáját
- ismereteinek szintjét
- fejlődését
- órai aktivitását
- együttműködését (a csoport- és projektmunkában való részvételét) értékeljük rendszeres szóbeli értékeléssel és témakörönként legalább egy írásbeli témazáró dolgozat megírásával szerzett érdemjeggyel.

A tanulói teljesítmény értékelésének kritériumai

Az ismeretek és képességek alkalmazásának a szintje az értékelés alapja.

Elméleti ismeretek esetén alkalmazhatjuk a szóbeli feleltetést, írásos ellenőrzést, kiselőadások tartását. Gyakorlati ismeretek esetén az ellenőrzés formája lehet írásos, összetett projektfeladat esetén lehet a csoportos munkavégzés keretén belül végzett egyéni munka és annak produktuma, amelynek fejlesztése a tervezéstől a kivitelezésig zajlik.

Az értékelés szempontjai, hogy a tanuló milyen szinten sajátította el a szaknyelvet, a helyi tantervben megjelölt kompetenciákat, a tovább haladáshoz szükséges kerettantervi minimum követelményeket. képes-e az önálló munkavégzésre; tükröződik-e a logikus gondolkodás a teljesítményében; tud-e önállóan ismereteket szerezni, feldolgozni, új ismereteket előállítani

Alkalmazott tankönyvek

A 11. és a 12. évfolyamban is ugyanazt a tankönyvet és földrajzi atlaszt használjuk.

Gyűjtemény a földrajz emelt szintű oktatásához

Kiadói kód: OH-FOL1112E

Földrajzi atlasz középiskolásoknak

Kiadói kód: FI-506010903/2

A középszintű érettségi témakörei

A térkép

Tájékozódás a térképen és a térképpel

Távérzékelés és térinformatika

A Világegyetem

A Nap és kísérői

A Föld és mozgásai

A Föld gömbhéjas szerkezetének jellemzői

A kőzetlemezek és mozgásaik következményei

A hegységképződés

A kőzetburok építőkövei, az ásványkincsek

A Föld nagyszerkezeti egységei

A légkör anyaga és szerkezete

A levegő felmelegedése

A levegő mozgása

Felhő- és csapadékképződés

Az időjárás és az éghajlat

A légszennyezés következményei

A vízburok tagolódása, tulajdonságai és mozgásai

A felszíni vizek

A felszín alatti vizek

A vízburok mint gazdasági erőforrás

A földfelszín formálódása

A külső erők felszínformáló tevékenysége

A talaj

A geoszférák közötti kapcsolatok

A szoláris és a valódi éghajlati övezetek

A vízszintes földrajzi övezetesség

A függőleges földrajzi övezetesség

A geoszférák fejlődése a múltban, földtörténet

A népesség földrajzi jellemzői

Településtípusok, urbanizáció

A nemzetgazdaságok és a világgazdaság

Integrációs folyamatok

A globalizáció

A monetáris világ

A Kárpát-medence természet- és társadalomföldrajzi sajátosságai

Magyarország természeti adottságai

Magyarország társadalmi jellemzői

A hazai gazdasági fejlődés jellemzői

Hazánk tájainak eltérő természeti és társadalmi-gazdasági képe

A magyarországi régiók földrajzi jellemzői

Természeti, kulturális és történelmi értékek védelme

Magyarország környezeti állapota

Az országhatárokon átívelő kapcsolatok

Fejlett gazdaságú országok Európa közepén és északi részén

Dél-Európa országai

Kelet-Közép-,Kelet- és Délkelet-Európa országai

Oroszország

A kontinensek általános természet- és társadalomföldrajzi képe

Ázsia általános földrajzi jellemzői

Ázsia regionális földrajza

Ausztrália és Óceánia földrajza

A sarkvidékek földrajza

Afrika általános földrajzi jellemzői

Afrika regionális földrajza

Amerika általános földrajza

Amerika regionális földrajza

A globálissá váló környezetszennyezés és következményei

Demográfiai és urbanizációs problémák

Élelmezés és egészség

A mind nagyobb méretű fogyasztás és a gazdasági növekedés következményei

A környezet- és a természetvédelem feladatai, a globális béke fenntartása

11-12. évfolyam

A 11-12. évfolyamon a földrajz tantárgy alapóraszám: 136 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Tájékozódás a földi térben	6
Tájékozódás a kozmikus térben és az időben	8
A kőzetburok földrajza	11
A levegőburok földrajza	13
A vízburok földrajza	12
A geoszférák kölcsönhatásai	8
A földrajzi övezetesség	12
Év végi ismétlés	2
Átalakuló települések, eltérő demográfiai problémák a XXI. században	8
A nemzetgazdaságtól a globális világgazdaságig	8
Magyarország, helyünk a Kárpát-medencében és a világban	12
Európa földrajza	12
Európán kívüli kontinensek földrajza	14
Helyi problémák, globális kihívások, a fenntartható jövő dilemmái	8
Év végi ismétlés	2
Összes óraszám	136

11. ÉVFOLYAM

Témakör neve	óraszám
Tájékozódás a földi térben	6
Tájékozódás a kozmikus térben és az időben	8
A kőzetburok földrajza	11
A levegőburok földrajza	13
A vízburok földrajza	12
A geoszférák kölcsönhatásai	8
A földrajzi övezetesség	12
Év végi ismétlés	2
Összes óraszám	72

ALKALMAZOTT TANKÖNYV:

Gyűjtemény a földrajz emelt szintű oktatásához

Kiadói kód: OH-FOL1112E

Földrajzi atlasz középiskolásoknak

Kiadói kód: FI-506010903/2

A témakör neve és óraszám	Tartalmi követelmények
Tájékozódás a földi térben 6 óra	<p>Értelmezze a méretarány és az ábrázolt terület nagysága, valamint az ábrázolás részletessége közötti kapcsolatot.</p> <p>Ismertesse a domborzatábrázolás különböző módszereit.</p> <p>Ismerje fel térképen a domborzati formákat.</p> <p>Ismerje a földrajzi fókuszát jellemzőit.</p> <p>Készítsen térképvázlatot, és alakítsa ki a jelrendszerét.</p> <p>Ismerje a vetület fogalmát és a legelterjedtebb vetülettípusokat, hasonlítsa össze jellemzőiket.</p> <p>Értelmezze a térkép jelei, színei és számai által közölt információkat, alkalmazza azokat.</p> <p>Olvasson le információkat különböző méretarányú és tartalmú térképekről, keresztmetszetekről és tömbszelvényekről, elemezze és vesse össze azokat.</p> <p>Végezzen összehasonlító elemzést tematikus térképekkel.</p> <p>Oldjon meg egyszerű számítási feladatokat a méretarány felhasználásával.</p> <p>Számítsa ki a viszonylagos magasságot térképi információk alapján.</p> <p>Mérjen és határozzon meg távolságot térképi egyenes és görbe vonal mentén különböző eszközök segítségével.</p> <p>Végezzen helymeghatározási és tájékozódási feladatokat térképen és térképpel.</p> <p>Határozzon meg távolságot az Egyenlítő vagy valamely hosszúsági kör mentén a földrajzi fókuszát segítségével.</p> <p>Számítson területet a méretarány felhasználásával.</p>

	<p>Azonosítsa a szintvonalas térképet az arról készített keresztmetszettel.</p> <p>Értelmezzen a Föld háromdimenziós megjelenítését lehetővé tevő számítógépes programmal készült keresztmetszeteket, felszínmodelleket.</p> <p>Ismertesse a légi és az űrfelvételek felhasználási lehetőségeit.</p> <p>Azonosítson környezeti elemeket térképvázzal vagy térképpel történő összevetés alapján légi és űrfelvételeken.</p> <p>Ismerjen fel változásokat, folyamatokat és vonjon le következtetéseket különböző térképek és műholdfelvételek összehasonlításával.</p> <p>Ismerje a GPS működési elvét és jelentőségét.</p> <p>Mutassa be a műholdfelvételek készítésének elvét, a műholdfelvételek típusait.</p> <p>Ismertesse a földrajzi információs rendszer (GIS) szerepét.</p>
<p>Tájékozódás a kozmikus térben és az időben 8 óra</p>	<p>Ismerje a Tejútrendszer alakját, méreteit és a Naprendszer Tejútrendszerben elfoglalt helyzetét.</p> <p>Igazodjon el a csillagászati időbeli és térbeli nagyságrendekben.</p> <p>Különítse el a csillagok és a bolygók tartalmi jegyeit.</p> <p>Értelmezze a csillagképek látszólagosságát, mondjon példákat azokra. ismerje a Világegyetem keletkezésére vonatkozó, legszélesebb körben elfogadott elméletet.</p> <p>Ismerje a bolygók mozgásának törvényszerűségeit.</p> <p>Sorolja fel a Naprendszert alkotó égitesttípusokat, ismerje azok legfőbb jellemzőit.</p>

	<p>Ismertesse a Nap jellemzőit (átmérője, távolsága a Földtől, anyagi összetétele, belső és felszíni hőmérséklete).</p> <p>Mutassa be a Nap földi életet meghatározó szerepét.</p> <p>Sorolja fel a Föld- és a Jupiter-típusú bolygókat, ismerje a Naphoz viszonyított sorrendjüket, mutassa be közös és egyedi jellemzőiket.</p> <p>Ismertesse a Hold mozgásának sajátosságait.</p> <p>Azonosítsa kép vagy ábra alapján a holdfázisokat.</p> <p>Különböztesse meg a nap- és a holdfogyatkozás jelenségét, értse azok kialakulásának okait.</p> <p>Magyarázza meg a meteoroid, a meteor és a meteorit közötti különbséget. Ismertesse a Nap gömbhéjas szerkezetét, a Nap szféráinak jelenségeit és ezek hatását a földi életre.</p> <p>Elemezzen a Naprendszer bolygóiról készült adatsorokat és végezzen azok alapján összehasonlításokat.</p> <p>Mutassa be a naptávolság, a hőmérséklet és az anyageloszlás összefüggéseit.</p> <p>Készítsen egyszerű ábrát a holdfázisokról, illetve a nap- és holdfogyatkozásról.</p> <p>Jellemezze a Hold felszínét.</p> <p>Magyarázza meg a Hold légkörhiányának következményeit.</p> <p>Mutassa be az üstökösök felépítését és mozgásuk jellemzőit.</p> <p>Ismerje a Föld méreteit (sugár, Egyenlítő hossza).</p> <p>Ismertesse az eltérítő erő (Coriolis-erő) hatásait.</p> <p>Magyarázza meg a nappalok és az éjszakák váltakozását.</p>
--	--

	<p>Ismerje az égitestek látszólagos napi K-Ny-i járását, a forgás Ny-K-i irányát.</p> <p>Alkalmazza az alapvető átváltásokat: 15 hosszúsági fok = 1 óra időkülönbség = 1 időzóna, 1 hosszúsági fok = 4 perc időkülönbség.</p> <p>Számítsa ki a helyi időt és a zónaidőt.</p> <p>Ismerje a keringés pályájának jellemzőit, a keringés idejét.</p> <p>Értelmezzen a keringéssel kapcsolatos ábrákat.</p> <p>Ismerje a tavaszi és az őszi nap-éj egyenlőség, a nyári és a téli napforduló fogalmát és időpontját.</p> <p>Értelmezze a forgástengely ferdesége és az évszakok kialakulása közötti összefüggést.</p> <p>Ismerje a Föld mozgásaihoz kapcsolódó időbeli léptékeket. Ismerje a Föld alakja és tengely körüli forgása közötti összefüggést.</p> <p>Magyarázza meg a nappalok és az éjszakák hosszának változását.</p> <p>Számítsa ki a Nap delelési magasságát a nevezetes időpontokban bármely földrajzi helyen.</p> <p>Alkalmazza feladatmegoldás során a dátumválasztó vonal következményét.</p> <p>Mutassa be az űrkutatás legfontosabb mérföldköveit.</p> <p>Sorolja fel az űrkutatás eszközeit, és ismerje azok szerepét.</p> <p>Mutassa be a mesterséges égitestek jelentőségét a Naprendszer, a Tejútrendszer és más galaxisok, exobolygók megismerésében.</p> <p>Mondjon példákat az űrkutatás eredményeinek gyakorlati hasznosítására.</p>
--	---

	<p>Nevezzen meg az űrkutatáshoz kapcsolódó magyar vonatkozású eredményeket.</p>
A kőzetburok földrajza 11 óra	<p>Mutassa be a Föld gömbhéjas szerkezetét, tudjon a témához kapcsolódó ábrát elemezni.</p> <p>Ismertesse a Föld belsejének fizikai jellemzőit.</p> <p>Értelmezze az asztenoszféra áramlásainak és a kőzetlemezek mozgásainak kapcsolatát.</p> <p>Mutassa be a geotermikus gradiens gazdasági jelentőségét példák alapján. Hasonlítsa össze adatok alapján az egyes gömbhéjak jellemző ásványtani összetételét, hőmérsékleti, nyomás- és sűrűségviszonyait.</p> <p>Mutassa be a földmágnesség és a tájékozódás kapcsolatát.</p> <p>Ismerje a földkéreg és a kőzetburok fogalmát, jellemezze szerkezetüket.</p> <p>Nevezze meg és csoportosítsa felépítésük szerint a kőzetlemezeket.</p> <p>Mutassa be a lemezmozgások okait, típusait és azok következményeit.</p> <p>Értelmezzen lemezmozgásokkal kapcsolatos ábrákat.</p> <p>Soroljon fel topográfiai példákat kőzetlemezhatárokra, mutassa meg és ismerje fel azokat térképeken és műholdfelvételeken.</p> <p>Értelmezze a magmás tevékenység és a kőzetlemezmozgások kapcsolatát.</p> <p>Csoportosítsa a vulkánokat alakjuk és működésük jellege szerint.</p> <p>Mutasson meg térképen és ismerjen fel térképvázlatban vulkáni övezeteket és vulkánokat.</p> <p>Magyarázza meg a földrengések kialakulásának okát, kapcsolatát a lemezszegélyekkel.</p>

	<p>Ismerje a rengésfészek és a rengésközpont kapcsolatát.</p> <p>Értse a kőzetburok folyamataihoz kapcsolódó földtani veszélyek jelentőségét és következményeit, elemezze az alkalmazkodási, védekezési és kármegelőzési lehetőségeket példák segítségével.</p> <p>Készítsen ábrát a kőzetburok felépítéséről.</p> <p>Készítsen és magyarázzon kőzetlemezmozgásokkal kapcsolatos folyamatábrákat.</p> <p>Mutassa be ábra segítségével az ún. „forró pontok” feletti vulkánosságot, mondjon példát a jelenségre.</p> <p>Mondjon példát vulkáni utóműködésre és annak gazdasági jelentőségére.</p> <p>Ismerje a földrengéserősség mérésének elvét, a rengések kísérőjelenségeit.</p> <p>Mutassa be a hegységképződés típusait, kapcsolatát a kőzetlemezek tulajdonságaival és mozgásaival.</p> <p>Mutasson példákat a térképen a hegységképződési típusokra.</p> <p>Ismertesse a gyűrődés és a vetődés folyamatát, illetve a gyűrthegységek és a rögös szerkezetű hegységek kialakulását.</p> <p>Mondjon példákat gyűrődéssel és vetődéssel kialakult formákra.</p> <p>Különböztesse meg ábrákon, képeken a gyűrthegységeket és a rögös szerkezetű hegységeket.</p> <p>Csoportosítsa a hegységeket szerkezetük, magasságuk és formakincsük alapján.</p> <p>Mutassa be a hegységképződési szakaszok összefüggéseit.</p> <p>Ismerje az izosztázia fogalmát.</p>
--	---

	<p>Rajzoljon és elemezzen a hegységképződéshez kapcsolódó egyszerű folyamatábrákat.</p> <p>Ismertesse a szénféleségek, a sófélék és a szénhidrogének keletkezését.</p> <p>Sorolja be keletkezés szerint és csoportosítsa a legfontosabb kőzeteket. Mondjon példát előfordulásukra és felhasználásukra.</p> <p>Ismerje fel a hazánkban előforduló leggyakoribb kőzeteket.</p> <p>Mutassa be az ércek gazdasági hasznosítását példák alapján.</p> <p>Ismerje fel a bányászat környezeti következményeit.</p> <p>Mutassa be a kőzetek anyagának körforgását.</p> <p>Mutassa be ábra segítségével a magmás ércképződés folyamatát.</p> <p>Magyarázza meg a nehéz-, a színes- és a nemesfémércek képződését.</p> <p>Csoportosítsa összetételük alapján a magmás kőzeteket.</p> <p>Értelmezze a nagy tömegű kőzetátalakítás és a fenntarthatóság kapcsolatát.</p> <p>Ismertesse a Föld nagyszerkezeti egységeit.</p> <p>Tudjon példákat mondani a nagyszerkezeti egységekre, és mutassa meg ezeket a térképen, ismerje fel térképvázlaton.</p> <p>Ismerje fel, különböztesse meg képeken, ábrákon a nagyszerkezeti egységeket.</p> <p>Mutassa be a nagyszerkezeti egységek és a jellemző ásványkincs-előfordulások kapcsolatát.</p> <p>Ismertesse az ősmasszívumok szerkezeti és morfológiai típusait.</p>
--	--

	<p>Ismertesse a Kaledóniai- és a Variszkuszi-hegységrendszer fontosabb tagjait, jellemezze a szerkezetüket.</p> <p>Sorolja fel az Eurázsiai- és a Pacifikus-hegységrendszer fontosabb tagjait. Hasonlítsa össze a két hegységrendszert.</p> <p>Csoportosítsa a síkságokat tengerszint feletti magasságuk és keletkezésük szerint. Tudjon példát mondani az egyes típusokra és mutassa meg azokat a térképen.</p> <p>Mutassa be a síkságok gazdasági jelentőségét.</p> <p>Magyarázza meg a nagyszerkezeti egységek formakincsének kialakulását.</p> <p>Különböztesse meg a kontinensek területét gyarapító és fogyasztó folyamatokat.</p>
A levegőburok földrajza 13 óra	<p>Sorolja fel és csoportosítsa a légkört alkotó anyagokat.</p> <p>Mutassa be a légkör összetételében bekövetkező változások mindennapi életre gyakorolt hatásait.</p> <p>Ismertesse a légkör szerkezetét, a szférák fő jellemzőit és a bennük lezajló legfontosabb változásokat.</p> <p>Elemézzén a témához kapcsolódó ábrát.</p> <p>Mutassa be az ózonréteg jelentőségét.</p> <p>Támassza alá példákkal a légkör gazdasági jelentőségét.</p> <p>Magyarázza meg a levegő felmelegedését a napsugarak hajlásszöge alapján.</p> <p>Értelmezze ábra segítségével az üvegházhatás kialakulását, jelentőségét.</p> <p>Mutassa be a hőmérséklet napi és évi járását, ezek összefüggését a Föld fő mozgástípusaival.</p>

	<p>Számítsa ki a napi és az évi középhőmérsékletet, a napi, az évi közepes és az abszolút hőingást.</p> <p>Ábrázoljon grafikusan hőmérsékleti adatokat, hasonlítsa össze és elemezzen hőmérsékleti tematikus térképeket.</p> <p>Ismertesse a napsugárzás és az energiagazdaság kapcsolatát.</p> <p>Ismertesse a felmelegedést és a lehülést módosító tényezőket és azok szerepét.</p> <p>Ismerje a hőmérséklet gazdasági jelentőségével kapcsolatos fogalmakat.</p> <p>Ismerje a légnyomás és az izobár fogalmát.</p> <p>Magyarázza meg a légnyomás változásának okát és kapcsolatát a szél kialakulásával.</p> <p>Ismertesse a Föld forgásából származó eltérítő erő szerepét a légáramlások irányának kialakulásában.</p> <p>Ismertesse az állandó szélrendszerek jellemzőit és kialakító tényezőiket.</p> <p>Ismerje a hőmérsékleti (termikus) egyenlítő fogalmát és szerepét.</p> <p>Mutassa be az általános légkörzés rendszerét egyszerű rajzon.</p> <p>Mutassa be a monszunszél évszakos irányváltozását és annak következményeit a forró és a mérsékelt övezetben különböző források felhasználásával.</p> <p>Ismertesse a mérsékelt övezeti ciklon és anticiklon jellemzőit, kialakulásuk fő térségeit. Mutassa be hatásukat az időjárásra.</p> <p>Magyarázza meg a hidegfront és a melegfront kialakulását, hasonlítsa össze jellemzőiket.</p> <p>Mutassa be ábra segítségével a függőleges légmozgások és a szelek kapcsolatát. Nevezzen meg trópusi ciklonokat és helyi szeleket, mutassa be jellegzetességeiket.</p>
--	---

	<p>Ismerje a futóáramlások szerepét.</p> <p>Készítsen magyarázó ábrákat a monszunszélrendszerek kialakulásáról.</p> <p>Alkalmazza a légköri folyamatok bemutatása során a következő fogalmakat: tényleges (abszolút) és viszonylagos (relatív) vízgőztartalom, telítettség, túltelítettség, harmatpont, kicsapódás, kicsapódási (kondenzációs) mag.</p> <p>Ismertesse a csapadékképződés feltételeit, mutassa be ábra segítségével a felhő- és csapadékképződés folyamatát.</p> <p>Magyarázza meg a különböző hulló és talaj menti csapadékfajták kialakulását.</p> <p>Támassza alá példákkal a csapadék gazdasági jelentőségét.</p> <p>Ismerje fel és jellemezze a fő felhőtípusokat, társítsa azokat időjárási jelenségekhez.</p> <p>Oldjon meg vízgőztartalommal kapcsolatos számítási feladatokat.</p> <p>Sorolja fel az időjárási és éghajlati elemeket.</p> <p>Mutassa be az időjárás-előrejelzés jelentőségét a mindennapi életben és a gazdaságban.</p> <p>Hasonlítsa össze az éghajlati elemekkel kapcsolatos tematikus térképeket és éghajlati diagramokat, szerkesszen adatokból diagramot, dolgozzon fel szöveges forrásanyagot.</p> <p>Ismerjen fel légköri képződményeket időjárási térképeken és műholdfelvételeken.</p> <p>Értelmezzen szöveges és képi időjárás-előrejelzést, vonjon le következtetéseket az időjárási adatokból.</p> <p>Ismerje fel az időjárás okozta veszélyhelyzeteket.</p> <p>Ismertesse az időjárási veszélyhelyzetekhez kapcsolódó megelőzési és védekezési</p>
--	---

	<p>módokat, illetve a helyes, másokért is felelős magatartás jellemzőit.</p> <p>Mondjon példákat az időjárás-változások biológiai hatásaira.</p> <p>Magyarázza meg az általános légkörzés és a helyi időjárás kapcsolatát.</p> <p>Nevezze meg a legnagyobb légszennyező forrásokat.</p> <p>Mutassa be példák alapján az emberi tevékenység levegőburkot károsító hatásait, ennek élettani és társadalmi-gazdasági következményeit, illetve a szennyezés csökkentésének lehetőségeit.</p> <p>Értelmezzen légszennyezési adatokat, információkat.</p> <p>Mutassa be a társadalmi eredetű éghajlatváltozás okait és következményeit.</p> <p>Érveljen az egyén felelőssége és lehetőségei mellett a károsítás mérséklésében, a légköri folyamatok egyensúlyának megőrzésében.</p> <p>Következtessen a levegő minőségére az összetétel változását bemutató adatsorokból.</p>
<p>A vízburok földrajza 12 óra</p>	<p>Mutassa be a vízburok tagolódását, a víz körforgásának folyamatát.</p> <p>Mutassa be az óceánok és a tengerek közötti különbségeket.</p> <p>Ismertesse a tengervíz felmelegedésének és lehülésének, fagyáspontjának sajátosságait, a víz fajhőjének és hőtároló képességének összefüggéseit.</p> <p>Mutassa be a hullámozás folyamatát.</p> <p>Ismerje fel a tengeráramlások rendszerének kialakulását és működését, összefüggését az általános légkörzéssel és a kontinensek földrajzi helyzetével.</p> <p>Mutasson a térképen, ismerjen fel térképvázlaton hideg és meleg</p>

	<p>tengeráramlásokat, ismerje éghajlatmódosító hatásukat.</p> <p>Értelmezze a tengerjárás kialakulását, természeti és társadalmi-gazdasági következményeit.</p> <p>Értelmezze a sós víz és az édesvíz eltérő tulajdonságaiból adódó következményeket.</p> <p>Mutassa be a sótartalom változásának összefüggését a párolgással, a csapadékkal, a hozzáfolyással.</p> <p>Bizonyítsa tematikus térképek és éghajlati diagramok segítségével a tengeráramlások éghajlatmódosító hatását.</p> <p>Mutassa be az általános légköri és az óceáni vízkörzés rendszerének hasonlóságait, kapcsolatait.</p> <p>Ismertesse a tómedencék keletkezési típusait. Mutasson példákat a térképen az egyes típusokra.</p> <p>Ismertesse a tavak pusztulásának okait és szakaszait.</p> <p>Mutassa be az emberi tevékenység szerepét a tavak keletkezésében és pusztulásában.</p> <p>Mondjon példákat a tavak hasznosítási módjaira.</p> <p>Alkalmazza az alábbi fogalmakat: vízgyűjtő terület, vízválasztó, fő- és mellékfolyó, lefolyásos és belső lefolyású terület, vízállás, vízhozam, vízjárás.</p> <p>Mutassa be a folyók vízjárásának jellemzőit és annak összefüggéseit az éghajlattal.</p> <p>Számítsa ki a folyó vízhozamát.</p> <p>Következtessen térképek, műholdfelvételek segítségével a tavak keletkezésére elhelyezkedésük, alakjuk, mélységük alapján.</p> <p>Magyarázza meg a felszíni és a felszín alatti vizek kapcsolatát.</p>
--	--

	<p>Ismertesse a felszín alatti vizek kialakulását, vizük mozgását, valamint kapcsolatát a csapadékkal és a párolgással.</p> <p>Alkalmazza a geotermikus gradienstről tanultakat a felszín alatti vizek hőmérsékletének magyarázatában.</p> <p>Ismertesse a vízgazdálkodás feladatait, az ár- és belvízvédelem szerepét.</p> <p>Ismerje fel a vízburokhoz kapcsolódó veszélyhelyzetek kialakulásához vezető folyamatokat.</p> <p>Soroljon fel a veszélyhelyzetek mérséklését elősegítő megoldásokat.</p> <p>Mutassa be a kommunális és az ipari vízellátás, az öntözés, a vízenergia hasznosításának lehetőségeit és korlátait példák alapján.</p> <p>Alkosson véleményt példák alapján a mesterséges tavak létrehozásáról és annak környezeti következményeiről. Jellemezze a vízi közlekedést-szállítást, fogalmazza meg előnyeit és hátrányait.</p> <p>Mutassa be hazai és nemzetközi példák alapján a víz kínálta idegenforgalmi lehetőségeket.</p> <p>Mutassa be példák alapján a világtenger és a tengerpartok gazdasági jelentőségét, erőforrásait.</p> <p>Ismerje a folyószabályozás lényegét és eszközeit, mutassa be jelentőségét a társadalmi-gazdasági életben.</p> <p>Hasonlítsa össze az ivóvíz és az ipari víz kinyerésének lehetőségeit.</p> <p>Magyarázza meg a vízgazdálkodás szerepét a fenntarthatóságban.</p> <p>Bizonyítsa a nemzetközi összefogás szükségességét a vízgazdálkodásban, a vizek védelmében.</p>
--	---

<p>A geoszférák kölcsönhatásai 8 óra</p>	<p>Ismertesse a belső és a külső erők (köztük az ember) szerepét a felszínformálódásban.</p> <p>Mutassa be a belső erők megnyilvánulásait a kőzetlemezek mozgásának és következményeinek összekapcsolásával.</p> <p>Ismerje fel képeken, ábrákon, modelleken a felszínformákat.</p> <p>Mondjon példát az egyes felszínformákra a kontinensek és hazánk területéről. Mutassa meg a térképen és ismerje fel a térkép vázlatban ezeket.</p> <p>Mutassa be a rekultiváció lehetőségeit példákkal.</p> <p>Ismerje fel képen, ábrán a külső erők munkája nyomán létrejött formákat. Döntse el, hogy azok pusztító vagy építő tevékenység során alakultak ki.</p> <p>Nevezze meg a szél és a csapadék felszínformáló tevékenységét befolyásoló tényezőket.</p> <p>Ismertesse a szél és a csapadék felszínformáló tevékenységének gazdasági következményeit.</p> <p>Mutassa be a tengervíz felszínformáló munkájához kötődő parttípusokat.</p> <p>Ismertesse a folyók munkavégző képességét meghatározó tényezőket.</p> <p>Mutassa be ábra alapján a hóhatár magasságán az összefüggését a földrajzi szélességgel és a domborzattal.</p> <p>Mutassa be a gleccserek és a jégtakarók keletkezését, felszínformáló munkáját.</p> <p>Mutassa be konkrét tájak példáján a jég felszínformálásának következményeit.</p> <p>Ismerje a gleccserek környezetváltozást jelző szerepét.</p> <p>Ismertesse a karsztosodás folyamatát.</p>
---	--

	<p>Ismerje fel ábrák, képek alapján a fő karsztformákat.</p> <p>Jellemezze a külső erők felszínformálása nyomán létrejött formákat, mutassa be kialakulásukat.</p> <p>Bizonyítsa példákkal, ábra és térkép segítségével a domborzat és a folyók szakaszjellegének összefüggését, térbeli és időbeli változását.</p> <p>Ismerje a mészkő oldódásának kémiai folyamatát.</p> <p>Mutassa be a talajképződés folyamatát, a talaj kialakításában szerepet játszó tényezőket. Bizonyítsa az éghajlat meghatározó szerepét.</p> <p>Ismertesse a talaj fő alkotóit.</p> <p>Értelmezze a különbséget a zonális és az azonális talaj fogalma között.</p> <p>Nevezze meg és jellemezze az elterjedt zonális és azonális talajokat, tudjon példát mondani földrajzi elhelyezkedésükre.</p> <p>Mutassa be példák alapján a talajt veszélyeztető környezeti és társadalmi-gazdasági folyamatokat, a veszély mérséklésének lehetőségeit.</p> <p>Ismertesse a talaj szintjeit és azok jellemzőit.</p> <p>Igazolja példák alapján a fenntarthatóság és a talaj kapcsolatát a különböző éghajlati övekben, területeken.</p> <p>Mutassa be a talaj környezeti hatásjelző szerepét.</p> <p>Mutassa be példák segítségével az egyes geoszférákban lezajló folyamatoknak a többi geoszférára gyakorolt hatását és azok következményeit.</p> <p>Mondjon példákat a több geoszférára is kiterjedő környezeti ártalmakra, azok kiváltó okaira és következményeire, megelőzésük és megoldásuk lehetőségeire.</p>
--	--

	<p>Elemezzen a témához kapcsolódó folyamatábrákat és szemelvényeket.</p>
A földrajzi övezetesség 12 óra	<p>Magyarázza meg egyszerű rajz készítésével a napsugarak hajlásszögének és a felmelegedés mértékének földrajzi szélességtől függő változását.</p> <p>Jelölje térképvázlatban a szoláris éghajlati övezeteket, fogalmazza meg helyüket a földrajzi fókálózatban.</p> <p>Mutassa be, hogyan módosítják az óceánok, a tengeráramlások, a szélrendszerek, a földfelszín és a domborzat az éghajlatot.</p> <p>Értelmezze az éghajlati és a földrajzi övezetesség közötti különbséget.</p> <p>Mutassa be a szoláris és a valódi éghajlati övezetek közötti különbséget.</p> <p>Értelmezze a földrajzi övezetesség fogalmát, rendszerét.</p> <p>Ismertesse az övezetek, övek/vidék, területek elkülönítési szempontjait.</p> <p>Mutassa be az uralkodó szélrendszerek meghatározó szerepét az övezetek, övek/vidék, területek sajátosságainak kialakításában.</p> <p>Jellemezze az egyes övezetek, övek/vidék, területek éghajlati, vízrajzi és felszínformálódási sajátosságait, talaját és élővilágát.</p> <p>Sorolja fel az egyes övek/vidék, területek legfontosabb természetű növényeit, tenyésztett állatait, a gazdálkodás területi típusait.</p> <p>Ismertesse a különböző övezetek, övek/vidék, területek fő környezeti problémáit.</p> <p>Mutassa meg térképen és ismerje fel kontúrtérképen az egyes övezetek, övek/vidék, területek elhelyezkedését.</p>

	<p>Ismerje fel és jellemezze képek, ábrák és leírások alapján a földrajzi övezetesség tipikus területeit.</p> <p>Elemezzon a Föld és a kontinensek zonalitását bemutató tematikus térképeket.</p> <p>Értelmezzen és hasonlítsa össze éghajlati diagramokat.</p> <p>Ismerjen fel öveget/vidéket, területeket éghajlati diagramok alapján.</p> <p>Hasonlítsa össze az egyes övezetek, övek/vidék, területek jellemzőit.</p> <p>Mutassa be az övezetesség és az eltartóképesség kapcsolatát, az övezetesen elrendeződő természeti erőforrásokat.</p> <p>Ismerje fel ábrákon és képeken a különböző földrajzi övek/vidék és területek településképének, építkezési módjának sajátosságait, adjon magyarázatot azokra.</p> <p>Mutassa meg térképen, rajzolja be kontúrtérképre az övezetek, övek/vidék, területek környezetkárosodással leginkább sújtott térségeit.</p> <p>Mondjon példákat az övezetek, övek/vidék, területek környezeti problémáinak mérséklésére, megoldására, azok kezelésének lehetőségeire.</p> <p>Jellemezzen komplexen földrajzi övezeteket, öveget/vidéket, területeket tematikus térképek összehasonlításával.</p> <p>Mutassa be a természetföldrajzi jellemzők változását az Egyenlítő és a térítők között keresztmetszetek segítségével.</p> <p>Igazolja éghajlati diagramok és keresztmetszetek összehasonlító elemzésével a kontinentalitás Ny-K irányú változását Eurázsiaiában.</p>
--	---

	<p>Mutassa be az összefüggést a tengerszint feletti magasság és a természetföldrajzi tényezők változása között.</p> <p>Mutassa be keresztmetszet segítségével a mérsékelt övezet hegységeinek függőleges övezetességét, a gazdálkodásilehetőségek változását.</p> <p>Elemezzen függőleges övezetességgel kapcsolatos képeket, ábrákat, szövegeket.</p> <p>Hasonlítsa össze keresztmetszetek segítségével a forró és a mérsékelt övezet hegységeinek függőleges övezetességét.</p> <p>Készítsen függőleges övezetességet bemutató keresztmetszetet.</p> <p>Mutassa be az éghajlatváltozás magashegységek idegenforgalmára gyakorolt hatását.</p> <p>Ismerje a földtörténeti idő léptékeit.</p> <p>Ismertesse a földtörténeti korbeosztás nagy egységeit.</p> <p>Tudja ezek időbeli sorrendjét és hozzávetőleges időtartamukat.</p> <p>Ismerje az egyes földtörténeti idők meghatározó eseményeit, képződményeit.</p> <p>Mutassa be a Föld nagyszerkezeti egységeinek kialakulását és átalakulásukat a földtörténeti idők folyamán.</p> <p>Hasonlítsa össze a relatív és az abszolút kormeghatározás módszereit.</p> <p>Mutassa be a légkör fejlődését, összetételének változását.</p> <p>Mutassa be a vízburok kialakulását.</p> <p>Ismertesse az őskontinensek kialakulásának folyamatát, feldarabolódásuk és összekapcsolódásuk következményeit.</p>
--	---

	<p>Ismerje a jégkorszak fogalmát, az eljegesedések következményeit.</p> <p>Kösse földtörténeti korokhoz a geoszférák fejlődésének fő eseményeit, képződményeit.</p>
Év végi ismétlés 2 óra	<p>A tanév során tanultak érettségi témaköröknek megfelelő átismétlése.</p>

12. ÉVFOLYAM

Témakör neve	óraszám
Átalakuló települések, eltérő demográfiai problémák a XXI. században	8
A nemzetgazdaságtól a globális világgazdaságig	8
Magyarország, helyünk a Kárpát-medencében és a világban	12
Európa földrajza	12
Európán kívüli kontinensek földrajza	14
Helyi problémák, globális kihívások, a fenntartható jövő dilemmái	8
Év végi ismétlés	2
Összes óraszám	64

ALKALMAZOTT TANKÖNYV:

Gyűjtemény a földrajz emelt szintű oktatásához

Kiadói kód: OH-FOL1112E

Földrajzi atlasz középiskolásoknak

Kiadói kód: FI-506010903/2

A témakör neve és óraszám	Tartalmi követelmények
Átalakuló települések, eltérő demográfiai problémák a XXI. században 8 óra	<p>Mutassa be a népességszám-változás időbeli és területi különbségeit, ismertesse annak okait és következményeit.</p> <p>Jellemezze a népesedési (demográfiai) átmenet szakaszait.</p> <p>Olvassa le és értelmezze a korfa adatait.</p> <p>Vonjon le alapvető következtetéseket a korfa alakjából.</p> <p>Hasonlítsa össze a fiatalodó és az öregedő társadalmak jellemzőit.</p> <p>Ismertesse a fiatalodó és az öregedő társadalmak korösszetételéből adódó társadalmi-gazdasági következményeket.</p> <p>Oldjon meg a demográfiai folyamatokhoz kapcsolódó egyszerű számítási feladatokat, vonjon le következtetéseket az eredmények alapján.</p> <p>Mutassa be a népesség térbeli eloszlását befolyásoló tényezőket, nevezzen meg példákat ritkán és sűrűn lakott területekre.</p> <p>Nevezze meg és mutassa meg térképen a Föld legnagyobb népességtömörüléseit, ismerje azok kialakulásának okait.</p> <p>Magyarázza meg a népesség egyenlőtlen elrendeződésének következményeit.</p> <p>Mondjon példákat a népességmozgás típusaira.</p> <p>Értelmezze az állam, nemzet, nemzetállam, többnemzetiségű állam, nemzetiség fogalmát.</p> <p>Nevezze meg a világvallásokat, ismerje azok legfőbb jellemzőit és központjait.</p> <p>Kapcsolja össze a korfán tapasztalható eltéréseket történelmi eseményekkel, társadalmi-gazdasági problémákkal.</p>

	<p>Mutassa be a népesedési szakaszok és a korfa alakjának összefüggését.</p> <p>Magyarázza a népességmozgások okait, társadalmi-gazdasági vonatkozásait.</p> <p>Elemezzen migrációs folyamatokat bemutató ábrákat, tematikus térképeket.</p> <p>Jellemezze az államformákat, tudjon példákat mondani rájuk.</p> <p>Ismertesse és mutassa meg térképen a nagyrasszok földrajzi elterjedését.</p> <p>Ismertesse a világvallások elterjedését, a vallás társadalmi-gazdasági folyamatokban betöltött szerepét.</p> <p>Ismertesse a Föld kulturális régióinak legfőbb jellemzőit.</p> <p>Ismerje, csoportosítsa és jellemezze az egyes településtípusokat.</p> <p>Említsen példákat különböző szerepkört betöltő településekre, a szerepkörök átalakulására.</p> <p>Hasonlítsa össze a tanyát és a farmot.</p> <p>Magyarázza meg a városodás és a városiasodás közötti különbségeket.</p> <p>Ismerje fel képeken, ábrákon és leírásokban a városok övezeteit.</p> <p>Ismertesse a nagyváros és az agglomeráció kapcsolatát példákon keresztül.</p> <p>Mutassa be példákkal a nagyvárosi étellel járó környezeti és társadalmi problémákat, nevezzen meg megoldási lehetőségeket.</p> <p>Mutassa be források felhasználásával a falvak és a városok átalakulási folyamatát, szerepük átértékelődését.</p>
--	--

	<p>Ismertesse a városok szerkezetében megnyilvánuló eltéréseket a különböző földrészekben.</p> <p>Magyarázza meg a városfejlődés folyamatát.</p> <p>Hasonlítsa össze a fejlett és a fejlődő világ urbanizációs folyamatait.</p>
<p>A nemzetgazdaságtól a globális világgazdaságig 8 óra</p>	<p>Mutassa be a piacgazdaság működési elveit. Mutassa be az állam piacgazdaságban betöltött szerepét.</p> <p>Nevezze meg és értelmezze a gazdasági fejlettség összehasonlítására alkalmas mutatókat, vessen össze adatsorokat.</p> <p>Mondjon példákat különböző fejlettségű országokra és mutassa meg ezeket a térképen.</p> <p>Nevezze meg a gazdaság szerveződését befolyásoló telepítő tényezőket, nevezzen meg példákat szerepük átalakulására.</p> <p>Mutassa be a gazdaság ágazati és szektorok szerinti felépítését, a gazdasági ágak és szektorok fő jellemzőit.</p> <p>Elemesse a népesség gazdasági aktivitás szerinti jellemzőit.</p> <p>Mutassa be a gazdasági szerkezet átalakulását, illetve az egyes ágak, szektorok változó szerepét.</p> <p>Mutassa be a népesség foglalkoztatási szerkezetét, és annak átalakulását.</p> <p>Értelmezzen a gazdasági és a foglalkoztatási szerkezetet, illetve ezek változását bemutató adatsorokat, ábrákat.</p> <p>Jellemezze a centrum, a félperiféria és a periféria térségeket, hasonlítsa össze világgazdasági szerepkörüket.</p> <p>Mutassa meg térképen a világgazdasági pólusokat és vezető országaikat, valamint a Föld különböző térségeinek periféria országait.</p>

	<p>Mutassa be adatsorok, diagramok alapján a pólusok világgazdasági jelentőségét.</p> <p>Nevezzen meg az életminőség mérésére alkalmazhatókat.</p> <p>Ismerje az emberi fejlettség indexét (HDI) és hasonlítsa össze azt a GDP-vel és a GNI-vel.</p> <p>Értelmezze a nemzetgazdaságok hagyományos és a globális világgazdaságban betöltött szerepét.</p> <p>Mutassa be a világgazdasági pólusok kialakulását és területi átrendeződését.</p> <p>Mutassa be a periféria térségek kialakulását.</p> <p>Mutassa be a centrum és periféria térségek sajátos kapcsolatrendszerét.</p> <p>Nevezze meg az együttműködések kialakulásában szerepet játszó tényezőket.</p> <p>Ismertesse az integrációk fejlődésének szintjeit.</p> <p>Nevezzen meg példákat különböző szintre jutott és különböző típusú integrációkra.</p> <p>Értelmezze a globalizáció folyamatát.</p> <p>Ismerje fel leírásokban és hírekben a globalizáció folyamatát, jelenségeit. Mutassa be a globalizáció mindennapi életünkben érzékelhető hatását.</p> <p>Ismerje a világtermék fogalmát, mondjon rá példákat.</p> <p>Ismertesse a transznacionális vállalatok működésének elvét.</p> <p>Nevezzen meg a világgazdaságban meghatározó szerepet játszó TNC-eket.</p> <p>Ismertesse a világpolitika és a világgazdaság működését befolyásoló nemzetközi szervezetek, együttműködések legfontosabb jellemzőit.</p> <p>Ismertesse a globális világgazdaság működésének jellemzőit, a világméretű</p>
--	---

	<p>szerveződést lehetővé tevő feltételeket. Igazolja a globalizáció nyújtotta előnyök kihasználása és a társadalmi-gazdasági fejlettség kapcsolatát.</p> <p>Értékelje a globalizációhoz kapcsolódó folyamatokat, jelenségeket, azok társadalmi-gazdasági és környezeti hatásait.</p> <p>Mutassa be a transznacionális vállalatok termelés-szervezésének sajátosságait.</p> <p>Igazolja a TNC-k szerepét a tercier és a kvaterner szektor fejlődésében.</p> <p>Ismerje a pénzhez kapcsolódó alapvető fogalmakat.</p> <p>Mutassa be a mindennapok pénzügyi folyamatait, a pénzügyi szolgáltatások működésének jellemzőit.</p> <p>Értelmezzen pénzügyi, gazdasági folyamatokhoz kapcsolódó híreket, adatokat.</p> <p>Oldjon meg egyszerű valutaváltási számítási feladatokat, értse a valutaárfolyam változásának következményeit.</p> <p>Mutassa be az infláció kialakulását és következményeit.</p> <p>Értelmezze az egyéni hitelfelvétel lehetőségeit és kockázatait.</p> <p>Ismertesse a működőtőke és a pénztőke áramlásának jellemzőit, a befektetési típusokat.</p> <p>Hasonlítsa össze az árfolyam- és a kamatváltozás hatását egyszerű számítási feladatban.</p> <p>Ismerje az államháztartás fogalmát, sorolja fel a költségvetés fő összetevőit.</p> <p>Mondjon példákat költségvetési hiányt gerjesztő folyamatokra.</p> <p>Mutassa be a működőtőke mozgásának hatásait a gazdasági fejlődésben.</p>
--	---

	<p>Mutassa be a nemzetgazdaságok hitelfelvételének lehetséges kedvező és kedvezőtlen következményeit.</p> <p>Tárja fel az összefüggéseket az eladósodás és az adósságválság kialakulása között.</p> <p>Ismertesse a nemzetközi pénzügyi szervezetek szerepét és feladataikat.</p> <p>Oldjon meg a témához kapcsolódó problémamegoldást igénylő feladatokat.</p>
<p>Magyarország, helyünk a Kárpát-medencében és a világban 12 óra</p>	<p>Helyezze el hazánkat a térképen, a földgömbön, Európában és a Kárpát-medencében.</p> <p>Ismertesse a medencejelleg következményeit az éghajlat, a vízrajz, a vízkészlet és a környezeti állapot vonatkozásában.</p> <p>Jellemezze a Kárpát-medence nemzetiségi összetételét tematikus térképek és adatsorok segítségével.</p> <p>Ismertesse a magyarság elhelyezkedését a Kárpát-medencében és a világban.</p> <p>Elemezze a földrajzilag nyitott határ következményeit.</p> <p>Magyarázza meg folyamatábra vagy táblázat segítségével a földtörténeti idők meghatározó jelentőségű geológiai eseményeit.</p> <p>Nevezze és mutassa meg térképen az egyes idők, időszakok főbb képződményeit.</p> <p>Ismertesse hazánk legfontosabb felszínalkotó közzeteinek területi előfordulását, felhasználásuk lehetőségeit.</p> <p>Mutassa be hazánk földrajzi helyzetének éghajlati következményeit, a legfontosabb módosító tényezőket.</p> <p>Jellemezze hazánk éghajlatát.</p> <p>Nevezze meg kontúrtérképen hazánk legjelentősebb folyóit, tavait és jellemezze azokat.</p>

	<p>Értékelje felszíni vizeink gazdasági jelentőségét.</p> <p>Ismertesse a felszín alatti vizek hazai típusait, előfordulásait, hasznosítását.</p> <p>Mutassa be vizeink környezeti problémáit.</p> <p>Mondjon példákat a vízvédelem hazai lehetőségeire és megoldásaira.</p> <p>Mutassa be az éghajlat, a természetes növénytakaró és a talaj összefüggéseit hazánk területén.</p> <p>Értelmezzen Magyarország természeti adottságaival kapcsolatos tematikus térképeket.</p> <p>Mutassa be a Kárpát-medence földtörténeti fejlődésének kapcsolatát a lemeztektonikai folyamatokkal.</p> <p>Kösse földtörténeti korokhoz a Kárpát-medence geológiai fejlődésének eseményeit és főbb képződményeit.</p> <p>Értelmezze tematikus térképek segítségével az egyes időjárási-éghajlati elemek értékeinek hazai eloszlási jellegzetességeit.</p> <p>Ismerje a vízszennyezés regionális összefüggéseit, a nemzetközi összefogás szükségességét a Kárpát-medencében.</p> <p>Ismertesse hazánk 20. századi és jelenkori népesedési folyamatait és azok társadalmi-gazdasági következményeit.</p> <p>Értelmezze hazánk korfáját.</p> <p>Olvassa le diagramokról, adatsorokról és elemezze a népességszám, a természetes szaporodás alakulását.</p> <p>Nevezzen meg magas és alacsony népsűrűségű területeket, indokolja a különbségeket.</p>
--	--

	<p>Mutassa be a hazai foglalkoztatási szerkezetet és annak átalakulását, magyarázza meg az átalakulás okait.</p> <p>Mutassa be hazánk legfontosabb településföldrajzi jellemzőit térképek, képek, adatsorok, ábrák alapján.</p> <p>Bizonyítsa a népességmozgások összefüggését a gazdasági-politikai tényezőkkel.</p> <p>Értelmezze a településfajták, a településhálózat átalakulását.</p> <p>Ismertesse hazánk településföldrajzi jellemzőinek területi különbségeit, elemezze a településtípusok változó súlyát.</p> <p>Elemezze a falusias térségek válsághelyzetének okait és felzárkózásuk lehetőségeit.</p> <p>Elemezze a lakókörnyezetet és az életmódbeli jellemzőket alakító tényezőket (nagyvárosi, városi, falusi települések; természeti és épített környezet; gazdasági, szociális eltérések).</p> <p>Mutassa be hazánk természeti erőforrásait és azok szerepét a nemzetgazdaságban.</p> <p>Ismertesse a magyar nemzetgazdaság jellemző vonásait, területi és szerkezeti átrendeződését ábrák, statisztikai adatsorok, tematikus térképek segítségével.</p> <p>Mutassa be a gazdasági rendszerváltoztatás következményeit.</p> <p>Alkalmazza az országok gazdaságának összehasonlítására szolgáló mutatókat a magyar gazdaság európai és világgazdaságban elfoglalt helyének bemutatására.</p> <p>Olvassa le tematikus térképekről a GDP regionális adatait és magyarázza meg annak eltéréseit.</p>
--	--

	<p>Állapítson meg tényeket, folyamatokat, összefüggéseket adatsorok, ábrák segítségével az egyes gazdasági ágazatok, ágak és szektorok helyzetéről, nemzetgazdaságban betöltött szerepéről.</p> <p>Ismertesse az élelmiszergazdaság szerepét a nemzetgazdaságban.</p> <p>Bizonyítsa éghajlati és talajadottságaink szerepét főbb terményeink termőterületének elhelyezkedésében. Nevezze meg a történelmi borvidékeket térkép alapján.</p> <p>Elemezze a magyar energiagazdaság adottságait, lehetőségeit, nemzetközi kapcsolatait.</p> <p>Mutassa be az ipar területi és szerkezeti átalakulásának folyamatát.</p> <p>Elemezze a húzóágazatok szerepét, illetve annak változásait.</p> <p>Jellemezze a tudásipar feltételeit.</p> <p>Mutassa be tematikus térképek segítségével az infrastruktúra és a településhálózat kapcsolatát.</p> <p>Értékelje hazánk közlekedésföldrajzi helyzetét.</p> <p>Ismertesse az átmenő forgalom jellemzőit.</p> <p>Vázolja fel az idegenforgalom szerepét a gazdaságban.</p> <p>Mutassa be és helyezze el a térképen a fontosabb idegenforgalmi körzeteket, ismertesse azok kiemelt értékeit.</p> <p>Ismertesse az összefüggést hazánk társadalmi-gazdasági fejlődése és annak történelmi háttere között.</p> <p>Mutassa be a piac és a tulajdonformák szerepét, változását a gazdaság működésében.</p>
--	---

	<p>Mutassa be a külföldi tőke szerepét a rendszerváltoztatást követő gazdasági fejlődésben.</p> <p>Mutassa be a munkanélküliség kialakulásának lehetséges okait, csökkentésének lehetőségeit.</p> <p>Ismertesse a régiók kialakításának elveit.</p> <p>Állapítson meg tendenciákat, összefüggéseket az egyes gazdasági ágazatok, ágak és szektorok szerepéről nemzetközi statisztikai adatok alapján, és hasonlítsa össze ezeket a hazai jellemzőkkel.</p> <p>Soroljon fel a magyarsághoz kötődő hagyományos élelmiszereket és ételleket, ismerje fel a hagyományok földrajzi alapjait.</p> <p>Mutassa be az ipari parkok szerepét a térségek gazdasági fejlődésében.</p> <p>Ismertesse az infoparkok, a zöld- és barnamezős beruházások szerepét hazánk gazdasági életében.</p> <p>Prognosztizálja az idegenforgalmi fejlesztések lehetőségeit.</p> <p>Mutassa be a turizmus környezetre és a szolgáltatás egyéb ágazataira gyakorolt hatásait.</p> <p>Fogalmazzon meg a fenntarthatóságot támogató gazdasági törekvéseket.</p> <p>Tudjon példákat mondani Magyarország és az Európai Unió gazdasági kapcsolataira.</p> <p>Ismertesse térkép segítségével hazánk fő tájegységeit és résztájakait, mutassa és nevezze meg ezeket kontúrtérképen.</p> <p>Jellemezze a fő tájegységek felszínét, éghajlatát, vízrajzát, fő talajtípusait, ásványkincseit és a természeti adottságok hatásait a gazdasági életre.</p>
--	--

	<p>Kösse földtörténeti időkhöz, időszakokhoz a fő tájegységek, résztájak közetanyagának, ásványkincseinek kialakulását.</p> <p>Ismertesse a tájformálásban szerepet játszó külső erők munkáját.</p> <p>Mutassa be a fő tájegységek jellegzetes településtípusait és azok összefüggését a természeti adottságokkal.</p> <p>Mutassa meg térképen és nevezze meg kontúrtérképen a fő tájegységek fontosabb településeit. Kapcsolja hozzájuk a jellemző természeti erőforrásokat és gazdaságtevékenységeket.</p> <p>Ismertesse a fő tájegységek természeti és kulturális értékeit, idegenforgalmi lehetőségeit és központjait.</p> <p>Nevezze meg a fő tájegységeket érintő környezeti problémákat és ezek mérséklésének lehetőségeit.</p> <p>Kösse földtörténeti korokhoz a fő tájegységek, résztájak közetanyagának, ásványkincseinek kialakulását.</p> <p>Bizonyítsa statisztikai adatok segítségével a fő tájegységek szerepét hazánk gazdasági életében.</p> <p>Hasonlítsa össze a résztájak természeti és társadalmi-gazdasági adottságait.</p> <p>Mutassa meg a térképen, nevezze meg kontúrtérképen hazánk régióit.</p> <p>Hasonlítsa össze az egyes régiók jellemző erőforrásait, meghatározó földrajzi adottságait.</p> <p>Jellemezze az egyes régiókat hazánk gazdaságában betöltött szerepük, jellemző gazdasági tevékenységeik alapján.</p> <p>Mutassa be Budapest központi szerepét az ország társadalmi-gazdasági életében.</p>
--	--

	<p>Jellemezze a főváros településszerkezetét, annak változásait források segítségével.</p> <p>Ismertesse példák alapján Budapest sokoldalú gazdasági kapcsolatát az agglomeráció településeivel.</p> <p>Fogalmazzon meg fejlődési, felzárkózási utakat a régiók számára.</p> <p>Ismerje fel térképen, kontúrtérképen és nevezze meg hazánk nemzeti parkjait, a világörökséghez tartozó értékeit.</p> <p>Igazolja források alapján a nemzeti parkok és a világörökségi helyszínek idegenforgalmi szerepét.</p> <p>Nevezzen meg magyarországi néprajzi csoportokat, tudjon példát mondani hagyományaikra, értékeikre.</p> <p>Ismerje a hungarikum fogalmát, mondjon rá példát.</p> <p>Mutassa be a hungarikumok jelentőségét.</p> <p>Értékelje hazánk környezeti állapotát tematikus térképek, összehasonlító adatsorok, fotók segítségével.</p> <p>Mutassa be a medence- és a tranzitjelleg szerepét a környezet szennyeződésében, illetve az összefogás szükségességét ezek csökkentésére.</p> <p>Sorolja fel a nagyvárosok környezeti ártalmait, a környezet védelmében tett intézkedéseket és azok eredményeit.</p> <p>Elemezzen összehasonlító módon különböző forrásokból származó adatokat, fogalmazzon meg előrejelzéseket az adatok alapján.</p> <p>Hasonlítsa össze a védettség jellegét és különböző fokozatait helyek, objektumok példáin.</p> <p>Igazolja példákkal a környezeti szempontokat figyelembe vevő gazdasági fejlesztések fontosságát.</p>
--	--

	<p>Prognosztizálja Magyarország feladatait a fenntarthatóság, a vízgazdálkodás és a mezőgazdaság kapcsolatában.</p> <p>Ismertesse a külkereskedelem szerepét hazánk gazdaságában.</p> <p>Mutassa be nemzetközi gazdasági kapcsolataink irányának és tartalmának változását adatsorok alapján.</p> <p>Nevezze meg hazánk legfontosabb külkereskedelmi partnereit.</p> <p>Mondjon példákat a határainkon átnyúló regionális együttműködésekre.</p>
Európa földrajza 12 óra	<p>Ismertesse a nagytájak felszínformáit, a földtörténeti múltjuk és a geológiai szerkezetük közötti összefüggéseket.</p> <p>Támassza alá példákkal a geológiai szerkezet és az ásványkincsek előfordulásának összefüggését.</p> <p>Mutassa meg a térképen és jellemezze a kontinens nagytájakait, szerkezeti egységeit.</p> <p>Mutassa be az éghajlatot alakító és módosító tényezők szerepét a kontinensen.</p> <p>Ismerje fel diagramok és más ábrák, képek, leírások alapján a kontinens jellegzetes éghajlatait, jellemezze azokat.</p> <p>Nevezze meg kontúrtérképen a kontinens legfontosabb felszíni vizeit.</p> <p>Mutassa be tematikus térképek segítségével az éghajlat, a vízrajz, a növényzet és a talajtípus közötti összefüggést.</p> <p>Mutassa be konkrét példákon a társadalom környezetátalakító tevékenységét és annak hatásait.</p> <p>Mutassa be a kontinens kialakulásának folyamatát tematikus térképek segítségével.</p> <p>Magyarázza meg a lemeztektonikai folyamatok és a kontinens területének változása közötti összefüggéseket.</p>

	<p>Magyarázza meg a természeti adottságok és a társadalmi-gazdasági fejlődés népsűrűséggel való kapcsolatát.</p> <p>Mutassa meg térképen Európa sűrűn lakott területeit, nagy agglomerációit, és indokolja az elhelyezkedésüket.</p> <p>Sorolja fel és mutassa meg térképen, kontúrtérképen a résztémakörökben nevesített országcsoportokat, országokat, azok fővárosait, legfontosabb gazdasági központjait, és ismertesse tipikus földrajzi jellemzőiket.</p> <p>Sorolja fel a kontinensrészek jellegzetes mezőgazdasági terményeit, ásványkincseit, illetve tipikus gazdasági ágazatait.</p> <p>Mutassa be a résztémakörökben nevesített országok, országcsoportok szerepét, jelentőségét a világgazdaságban és az Európai Unióban.</p> <p>Mondjon példákat a résztémakörökben nevesített országok, országcsoportok kulturális értékeire.</p> <p>Mutassa be az európai erőter átalakuló világgazdasági szerepét.</p> <p>Hasonlítsa össze és elemezzen az európai erőter országainak, országcsoportjainak gazdasági jelentőségét alátámasztó adatsorokat.</p> <p>Mutassa be a centrum, félperiféria és periféria térségek kapcsolatrendszerét.</p> <p>Nevezze meg az Európai Unió tagállamait.</p> <p>Mutassa be az európai együttműködés kialakulását és hatását a tagállamok társadalmi-gazdasági életére.</p> <p>Ismertesse az Európai Unió fő intézményeinek legfontosabb jellemzőit.</p>
--	---

	<p>Mutassa be példákkal alátámasztva az unión belüli területi fejlettségi különbségeket, a regionális politika fő vonásait.</p> <p>Elemezzen az Európai Unióval kapcsolatos statisztikai adatokat.</p> <p>Ismertesse az európai integráció fejlődésének történetét.</p> <p>Tárja fel az integráció bővítésének lehetőségeit és problémáit.</p> <p>Mutassa be a szervezet mezőgazdasági politikáját források alapján.</p> <p><i>Egyesült Királyság</i></p> <p>Mutassa be konkrét példákon a szigetország földrajzi fekvésének és ásványkincseinek szerepét a gazdasági fejlődésében.</p> <p>Ismertesse a gyarmatosítás szerepét az ország gazdaságának fejlődésében, magyarázza meg a világgazdasági szerepének átalakulását.</p> <p>Értelmezze az ország Európai Unióhoz való viszonyát.</p> <p><i>Franciaország</i></p> <p>Ismertesse az ország szerepét az Európai Unió élelmiszertermelésében.</p> <p>Támassza alá példákkal az idegenforgalom gazdasági jelentőségét.</p> <p>Mutassa be a gyarmatosítás társadalmi-gazdasági sajátosságokra gyakorolt hatását.</p> <p><i>Benelux államok</i></p> <p>Ismertesse az egyes országok társadalmi-gazdasági jellemzőit, az együttműködés kialakulásához vezető okokat.</p> <p><i>Németország</i></p> <p>Mutassa be az országot, mint Európa vezető gazdaságát.</p>
--	--

	<p>Ismerje a keleti és nyugati országrész eltérő társadalmi-gazdasági fejlődésének útját, az ebből fakadó problémákat.</p> <p>Mutassa be a hagyományos iparvidékek gazdasági és környezeti átalakulásának folyamatát a Ruhr-vidék példáján.</p> <p>Támassza alá példákkal a déli tartományok gyors gazdasági fejlődését.</p> <p>Igazolja példák alapján a német nagyvállalatok szerepét hazánk és a volt szocialista országok gazdasági fejlődésében.</p> <p><i>Az Alpok országai</i></p> <p>Mutassa be az alpesi országok jellemző vonásait.</p> <p>Mondjon példát az országok semlegességből adódó nemzetközi szerepvállalására.</p> <p>Igazolja hazánk és Ausztria sokoldalú társadalmi-gazdasági kapcsolatát, annak történelmi gyökereit.</p> <p>Mutassa be az éghajlatváltozás turizmusra gyakorolt hatását.</p> <p><i>Észak-Európa országai</i></p> <p>Ismertesse az észak-európai országok gazdasági életében szerepet játszó természeti és társadalmi tényezőket. Emelje ki a hasonlóságokat és a különbségeket.</p> <p><i>Dél-Európa országai</i></p> <p>Mutassa be a mediterrán országok földrajzi jellemzőit.</p> <p>Értékelje a tenger és az idegenforgalom szerepét az országok gazdasági életében.</p> <p>Mutassa be a történelmi és kulturális örökség szerepét a dél-európai térségben.</p> <p>Értelmezze a dél-európai országok gazdasági fejlődését segítő és nehezítő tényezőket.</p> <p><i>Olaszország</i></p>
--	--

	<p>Hasonlítsa össze az ország északi és déli területeinek természeti és társadalmi adottságait, gazdasági fejlettségét.</p> <p><i>A Visegrádi Együttműködés országai (Csehország, Lengyelország, Szlovákia)</i></p> <p>Ismertesse a magas- és középhegységi tájak, a medencék, a tengerpart és a síkságok természeti és társadalmi-gazdasági jellemzőit.</p> <p>Mondjon példát magyar vonatkozású kulturális központokra.</p> <p>Ismertesse az országcsoport társadalmi-gazdasági fejlődésének történelmi vonatkozásait.</p> <p><i>Keleti szomszédaink (Románia, Ukrajna)</i></p> <p>Ismertesse a magas- és középhegységi tájak, a medencék, a tengerpart és a síkságok természeti és társadalmi-gazdasági jellemzőit.</p> <p>Mondjon példát magyar vonatkozású kulturális központokra.</p> <p>Mutassa be a társadalmi-gazdasági fejlődést elősegítő és hátráltató tényezőket.</p> <p><i>Délszláv államok</i></p> <p>Sorolja fel az egykori Jugoszlávia utódállamait, jellemezze azok legfontosabb természeti és gazdasági adottságait, az Európai Unióhoz fűződő kapcsolatukat.</p> <p>Mutassa be a dalmáciai idegenforgalom szerepét.</p> <p>Mondjon példát magyar vonatkozású kulturális központokra.</p> <p>Ismertesse az egykori Jugoszláviát megosztó társadalmi és kulturális különbségeket, a térség nemzetiségeinek területi elhelyezkedését tematikus térképek segítségével.</p> <p><i>Oroszország</i></p>
--	--

	<p>Mutassa be Oroszország világgazdasági szerepét.</p> <p>Hasonlítsa össze az ország európai és ázsiai részének jellemzőit.</p> <p>Ismertesse az ország társadalmi-gazdasági fejlődésének történelmi vonatkozásait.</p> <p>Ismertesse az ország energiagazdaságának jellemzőit, az energiatermelés környezeti következményeit.</p>
Európán kívüli kontinensek földrajza 14 óra	<p>Mutassa meg térképen, nevezze meg kontúrtérképen és jellemezze a kontinensek nagytájakait, folyóit, tavait, jellegzetes térségeit, a résztémakörökben nevesített országcsoportokat, országokat, azok fővárosát és egyéb gazdasági központjait.</p> <p>Mondjon példákat a kontinensek fő erőforrásaira.</p> <p>Elemesse tematikus térképek alapján a geológiai szerkezet és az ásványkincsek összefüggéseit.</p> <p>Mutassa be a kontinensek természetföldrajzi adottságait éghajlati, növényzeti és talajtérképek összehasonlító elemzésével.</p> <p>Ismerje fel képek, ábrák, leírások és tematikus térképek alapján a földrajzi öveget, a kontinensek jellemző területeit, tipikus tájakait.</p> <p>Ismertesse a népességkoncentrációk kialakulását, jellemzőit, a népesség egyenlőtlen elhelyezkedésének okait és következményeit.</p> <p>Mutassa be a kontinensek világgazdasági szerepét, annak változásait.</p> <p>Magyarázza meg a kontinensek országcsoportjainak eltérő ütemű gazdasági fejlődését, a területi fejlettségi különbségeket.</p>

	<p>Ismertesse a mezőgazdasági termelés egyes kontinenseken jellemző típusait és azok fontosabb terményeit.</p> <p>Sorolja fel a résztémakörökben nevesített országcsoportok, országok jellegzetes ásványkincseit, illetve tipikus gazdasági ágazatait.</p> <p>Mondjon példákat a földrészekről az emberi beavatkozás környezetkárosító hatásaira és ezek következményeire, a károsítás mérséklésének lehetőségeire.</p> <p>Ismertesse a kontinensek felépítésének lemeztectonikai hátterét.</p> <p>Elemezzen keresztmetszetet a kontinensek természeti adottságairól.</p> <p>Nevezzen meg sajátos kulturális értékeket az egyes országokban, országcsoportokban.</p> <p>Mutassa be a centrum, félperiféria és periféria térségek kapcsolatrendszerét.</p> <p><i>Ázsia általános földrajzi jellemző</i></p> <p>Ismertesse az ázsiai nagy sivatagok kialakulásának okait.</p> <p>Mutassa be példák alapján a monszun szerepét a gazdasági élet jellemzőinek kialakulásában.</p> <p>Ismertesse a kontinens természeti jellemzőiből adódó veszélyhelyzeteket, a védekezés lehetőségeit.</p> <p>Mutassa be az ázsiai népességrobbanást statisztikai adatok segítségével, mondjon példákat a következményeire és az azok megoldására tett lépésekre.</p> <p>Ismertesse példák segítségével az ősi kultúrák, a világvallások társadalmat, gazdaságot, környezetet befolyásoló szerepét.</p>
--	--

	<p>Elemesse az élelmezési problémák kialakulásának okait, ismertesse a megoldásukra tett lépéseket.</p> <p><i>Kína</i></p> <p>Ismertesse a népességszám növekedésének időbeli változásait diagramok alapján.</p> <p>Magyarázza meg, hogyan lett Kína a világ meghatározó gazdasága.</p> <p>Jellemezze a gazdasági fejlődés és a környezetátalakítás kapcsolatát, az ebből adódó környezeti veszélyeket.</p> <p>Ismertesse a társadalmi-gazdasági fejlődés sajátos történelmi vonásait.</p> <p>Értékelje források felhasználásával Kína népességpolitikáját.</p> <p>Hasonlítsa össze Kelet- és Nyugat-Kína mezőgazdaságát.</p> <p>Tárja fel a tengerparti és a belső területek fejlettségkülönbségének természeti alapjait, ennek következményeit.</p> <p><i>Japán</i></p> <p>Mutassa be a szigethelyzet és a természeti erőforrások szűkösségének következményeit a gazdasági fejlődésben.</p> <p>Támassza alá tényekkel Japán szerepét Ázsia gazdasági fejlődésében.</p> <p>Ismertesse a társadalmi-gazdaság fejlődés sajátos történelmi vonásait.</p> <p>Bizonyítsa a világpiac igényeihez való alkalmazkodás szerepét a gazdaság fejlődésében.</p> <p><i>India</i></p> <p>Ismertesse az ország népesedési folyamatait és ezek összefüggését az élelmezéssel.</p> <p>Jellemezze a természeti adottságokhoz igazodó indiai mezőgazdaságot, nevezze meg fő terményeit.</p>
--	--

	<p>Mutassa be a duális gazdasági szerkezet sajátosságait.</p> <p>Ismertesse a társadalmi-gazdaság fejlődés sajátos történelmi vonásait.</p> <p>Támassza alá példákkal a társadalmi, vallási hagyományok szerepét India gazdasági életében.</p> <p>Értelmezze az ország szolgáltatás-kereskedelemben betöltött szerepét.</p> <p><i>Délkelet-Ázsia</i></p> <p>Nevezze meg a térséghez tartozó országokat.</p> <p>Mutassa be a térség országainak sajátos társadalmi-gazdasági fejlődését, azok természeti és társadalmi hátterét.</p> <p>Értelmezze a térség világgazdasági jelentőségét.</p> <p><i>Délnyugat-Ázsia</i></p> <p>Mutassa be a terület kőolajgazdagságának világgazdasági jelentőségét.</p> <p>Ismertesse példák alapján a kőolaj szerepét a térség országainak társadalmi-gazdasági életében.</p> <p>Értékelje a térség idegenforgalmi adottságait.</p> <p>Mutassa be a vallás meghatározó szerepét a társadalmi-gazdasági életben.</p> <p>Nevezze meg a török és az izraeli gazdaság jellemző vonásait és termékeit.</p> <p>Értelmezze Törökország kultúrák és kontinensek között betöltött híd szerepét.</p> <p>Ismertesse Izrael sajátos társadalmi-gazdasági fejlődését.</p> <p><i>Ausztrália és Óceánia földrajza</i></p> <p>Jellemezze Ausztrália sajátos természeti adottságait, erőforrásait és mutassa be példákat alapján ezek hatását a társadalmi-gazdasági életre.</p>
--	---

	<p>Ismertesse Óceánia fő földrajzi sajátosságait, a térség természeti és társadalmi-gazdasági jellemzőit.</p> <p><i>A sarkvidékek földrajza</i></p> <p>Hasonlítsa össze a két sarkvidék földrajzi adottságait.</p> <p>Mutassa be az éghajlatváltozás térségre gyakorolt következményeit.</p> <p>Ismertesse az Antarktikán működő kutatóállomások jelentőségét.</p> <p><i>Afrika általános földrajzi jellemzői</i></p> <p>Ismertesse a népességrobbanás következményeit a kontinensen.</p> <p>Elemesse a gazdasági fejlődést nehezítő tényezőket, a felzárkózás lehetőségeit.</p> <p>Mondjon példákat a gazdaságilag fejlett és elmaradott területekre, országokra, jellemző gazdasági ágazatokra.</p> <p>Mutassa be a trópusi mezőgazdaság jellemző formáit és az azokhoz kötődő életmódok különbségeit.</p> <p>Ismertesse a népek és kultúrák találkozásából adódó problémákat példák alapján.</p> <p><i>Afrika regionális földrajza</i></p> <p>Hasonlítsa össze Észak-Afrika és Trópusi-Afrika (szubszaharai Afrika) földrajzi adottságait.</p> <p>Ismertesse a Száhel-öv környezeti problémáit, az ezek kialakulásában szerepet játszó tényezőket.</p> <p>Magyarázza meg az ősi kultúra és a globalizáció sajátos kapcsolódását Egyiptom példáján.</p> <p>Igazolja források felhasználásával, hogy a Dél-afrikai Köztársaság a kontinens meghatározó gazdasági központja.</p>
--	--

	<p><i>Amerika általános földrajza</i></p> <p>Hasonlítsa össze Észak-, Közép- és Dél-Amerika természeti adottságait, erőforrásait.</p> <p>Igazolja példákkal az észak-déli nyitottság és a kelet-nyugati zártság éghajlati következményeit, veszélyhelyzeteit Észak-Amerikában.</p> <p>Mutassa be a kontinens társadalmi-kulturális alapon történő felosztásának jellemzőit, a népességkeveredés következményeit.</p> <p>Jellemezze az ültetvényeken és a farmokon folyó termelést.</p> <p>Ismertesse az urbanizáció kontinensrészenként eltérő vonásait, nevezzen meg agglomerálódó térségeket.</p> <p>Mutassa be amerikai példák alapján a népesség városba áramlásának okait és jellemzőit.</p> <p>Fejtsse ki a kvaterner szektor szerepét a modern amerikai gazdaság fejlődésében.</p> <p><i>Amerikai Egyesült Államok</i></p> <p>Mutassa be az USA világgazdasági vezető szerepét és annak kialakulását.</p> <p>Jellemezze az ország gazdaságát, a gazdaság térbeli elrendeződésének és szerkezetének átalakulását.</p> <p>Mondjon példákat az amerikai TNC-k világgazdasági szerepére.</p> <p>Ismertesse a népesség összetételének változásait, a bevándorlás szerepét az USA társadalmi-gazdasági fejlődésében.</p> <p><i>Kanada</i></p> <p>Jellemezze az USA-val kialakult szoros gazdasági együttműködés földrajzi alapjait, ismertesse az ország USMCA-ban betöltött szerepét.</p> <p><i>Latin-Amerika</i></p>
--	---

	<p>Ismertesse a Latin-Amerika gazdasági fejlődését befolyásoló tényezőket.</p> <p>Ismerje fel a latin-amerikai gazdasági fejlődés történelmi összefüggéseit.</p> <p><i>Mexikó</i></p> <p>Ismertesse az USA és Mexikó határán kialakult gazdasági övezet jellemzőit, az ország USMCA-ban betöltött szerepét.</p> <p><i>Brazília</i></p> <p>Igazolja, hogy Brazília a feltörekvő nagy gazdaságok csoportjába tartozik.</p> <p>„Banánköztársaságok”, adóparadicsomok</p> <p>Mondjon példát ún. „banánköztársaságra”.</p> <p>Ismertesse a „banánköztársaságok” gazdasági sebezhetőségének okait és annak következményeit, értelmezze világgazdasági szerepüket.</p> <p>Nevezzen meg adóparadicsomokat a közép-amerikai térségben.</p> <p>Fogalmazza meg az adóparadicsomok gazdasági jellemzőit, ismertesse világgazdasági szerepüket.</p>
<p>Helyi problémák, globális kihívások, a fenntartható jövő dilemmái 8 óra</p>	<p>Ismertesse példák alapján a lokális szennyeződés globális következményeit.</p> <p>Mutassa be a környezetkárosítás és a környezeti katasztrófák társadalmi következményeit, életkörülményekre gyakorolt hatását példák alapján.</p> <p>Mutassa be a változásokra történő felkészülés és a változások mérséklésének, megállításának lehetőségeit.</p> <p>Ismertesse a megoldásokra irányuló nemzetközi törekvéseket, indokolja az összefogás szükségességét.</p> <p>Mutassa be az emberi tevékenység szerepét a természetes életközösségek, élőhelyek számának csökkenésében.</p>

	<p>Ismertesse e folyamat következményeit.</p> <p>Értelmezze a környezeti válság kialakulásának okait és folyamatát.</p> <p>Mutassa be a földrajzi környezet társadalmi tevékenységek hatására bekövetkezett változásait.</p> <p>Elemezzon a témához kapcsolódó forrásokat. Alkosson véleményt konkrét példák, esetelemzések alapján.</p> <p>Mutassa be a népességszám alakulásának társadalmi-gazdasági következményeit és összefüggéseit.</p> <p>Ismertesse a népességrobbanás kialakulásának okait, következményeit és területi jellemzőit.</p> <p>Mutassa be példák alapján a nagyvárosok terjeszkedésének környezeti következményeit.</p> <p>Mutassa be az összefüggést a városi életforma és a környezet fokozott terhelése között.</p> <p>Elemezzon a témához kapcsolódó adatokat, ábrákat, szövegeket.</p> <p>Igazolja példák alapján az urbanizációs folyamatok eltérő területi jellemzőit és ezek összefüggéseit a környezet állapotával.</p> <p>Ismerje fel az élelmiszer termelésének és fogyasztásának területi ellentmondásait.</p> <p>Ismerje a társadalmi-gazdasági fejlettség és a lakosság általános egészségi állapota közötti összefüggéseket, értelmezze a társadalmi-gazdasági egyenlőtlenségből fakadó következményeket. Elemezzon a témához kapcsolódó forrásokat.</p> <p>Ismertesse az élelmezési válság kialakulásához vezető társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatok összefüggéseit.</p>
--	--

	<p>Bizonyítsa példákkal a fokozódó mezőgazdasági termelés környezeti hatásait.</p> <p>Magyarázza a bioszféra és a talaj sérülékenysége, valamint az élelmiszerellátás összefüggéseit.</p> <p>Jellemezze a biogazdálkodást.</p> <p>Ismertesse a genetikailag módosított termékek előállításának okait, elemezzen a témához kapcsolódó forrásokat.</p> <p>Következtessen a földrajzi elhelyezkedésből, a természet- és társadalomföldrajzi jellemzőkből a különböző térségek vízigényére.</p> <p>Mutassa be a vízigény kielégítésének korlátait, a vízhiány következményeit.</p> <p>Ismertesse a hulladékgazdálkodás jelentőségét, vesse össze a különböző megoldási lehetőségeket.</p> <p>Mutassa be példák alapján a hulladékok újrahasznosításának lehetőségeit.</p> <p>Mutassa be a fenntartható gazdaság jellemzőit, érveljen ennek fontossága mellett.</p> <p>Ismertesse példák segítségével az egyén szerepét, felelősségét a fenntartható gazdaság kialakításában.</p> <p>Ismerje a fogyasztói társadalom és a tudatos fogyasztói közösségek fő jellemzőit.</p> <p>Mutassa be a megújuló és a nem megújuló energiahordozók fő jellemzőit, felhasználásuk lehetőségeit, korlátait és környezeti következményeit.</p> <p>Mutassa be a nyersanyag- és energiaválság kialakulásának folyamatát.</p> <p>Igazolja az energia- és nyersanyag-hatékony gazdálkodás lényegét, az alternatív energiaforrások hasznosításának jelentőségét.</p>
--	--

	<p>Mutassa be a környezeti szempontok érvényesíthetőségét a termelésben és a fogyasztásban.</p> <p>Hasonlítsa össze fogyasztóvédelmi szempontból a hagyományos és elektronikus vásárlást.</p> <p>Ismerje fel a globális környezeti problémákat hírekben, folyamatokban, jelenségekben, és mutassa be kialakulásuk fő okait.</p> <p>Ismertesse a globális környezeti problémákkal foglalkozó legfontosabb nemzetközi szervezetek fő tevékenységeit.</p> <p>Soroljon fel a természeti-táji értékek és az emberiség kultúrkincsének védelmében tett lépéseket, igazolja ezek fontosságát.</p> <p>Mutassa be az egyén társadalmi szerepvállalásának lehetőségeit, a tevékeny közreműködés példáit a környezet védelmében.</p> <p>Értelmezze a fenntarthatóság fogalmát, a fenntarthatóság elérésének lehetőségeit.</p> <p>Mutassa be példák alapján a helyi szerveződések, illetve a regionális és nemzetközi összefogás feladatát és lehetőségeit a környezet védelme és a fenntarthatóság elérése érdekében.</p> <p>Ismertesse források alapján a környezet védelmében született fő nemzetközi egyezményeket, irányelveket, célkitűzéseket, mutassa be a megvalósítás eredményeit és nehézségeit.</p> <p>Mutassa be a háborúk, fegyveres konfliktusok földrajzi sajátosságokra visszavezethető okait és következményeit.</p> <p>Ismertesse a legfontosabb nemzetközi humanitárius szervezetek fő tevékenységeit.</p>
Év végi ismétlés 2 óra	

A vizsgakövetelményekhez kapcsolódó általános és egyedi fogalmak

1. Tájékozódás a földrajzi térben

A térkép

természeti környezet, társadalmi környezet, földrajzi környezet, térkép, földgömb, méretarány, vonalas aránymérték, jelkulcs, topográfiai, földrajzi és tematikus térkép, atlasz, kis, közepes és nagy méretarányú térkép, szintvonalas, színfokozatos, árnyékolásos domborzatábrázolású, henger- és kúpvetület, síkrajz, domborzatrajz, névrajz

Tájékozódás a térképen és a térképpel

tényleges és viszonylagos földrajzi fekvés, tengerszint feletti magasság, magassági szám, abszolút és relatív magasság, földrajzi fokhálózat, szélességi kör, hosszúsági kör, északi, déli, keleti és nyugati félgömb, keresőhálózat, fő- és mellékvilágtájak földrajzi (csillagászati) és mágneses északi irány, mágneses deklináció

Távérzékelés és térinformatika

távérzékelés, légi és űrfelvétel, műhold, globális helymeghatározó rendszer (GPS) passzív és aktív távérzékelés, valós színes és hamis színes felvétel, felbontóképesség, földrajzi információs rendszer (GIS)

A témakörhöz tartozó egyedi fogalmak

Greenwich, Sarkcsillag

2. Tájékozódás a kozmikus térben és az időben

A Világegyetem

fényév, csillagászati egység (CSE), csillag, bolygó, csillagrendszer (galaxis), csillagkép ősrobbanás, a bolygók mozgástörvényei

A Nap és kísérői

nap- és holdfogyatkozás, holdfázisok (újhold, első negyed, holdtölte/telihold, utolsó negyed), nagybolygó, kőzetbolygó (Föld-típusú bolygó), gázbolygó (Jupiter-típusú bolygó), gyűrűrendszer, hold, törpebolygó, kisbolygó (aszteroida), üstökös, meteoroid, meteor, meteorit, bolygóközi anyag a Nap gömbhéjai (mag, sugárzási öv, áramlási öv, fotoszféra, kromoszféra, napkorona), plazma, magfúzió (termonukleáris folyamat), napkitörés, napszél, napfolt, sarki fény, naptevékenység, holdtenger, meteoritkráter, az üstökös részei (mag, kóma, csóva)

A Föld és mozgása

tengely körüli forgás, eltérítő erő (Coriolis-erő), Nap körüli keringés, nap, napszakok, év, napi és évi időszámítás, helyi idő, zónaidő, időzóna, napév, naptári év, szökőév, ekliptika, tengelyferdeség, tavaszi és őszi nap-éj egyenlőség, nyári és téli napforduló, csillagászati évszakok (tavasz, nyár, ősz, tél) forgási ellipszoid, földalak (geoid), zenit, valódi napidő, középnapidő, világidő, delelési magasság, dátumválasztó vonal

A témakörhöz tartozó egyedi fogalmak

Világegyetem (Univerzum), Tejútrendszer (Galaktika, Galaxis), Naprendszer, Nap, Hold, Merkúr, Vénusz, Föld, Mars, Jupiter, Szaturnusz, Uránusz, Neptunusz, Plútó, Nagy Göncöl, Kis Göncöl Johannes Kepler, Jurij Gagarin, Neil Armstrong, Bay Zoltán, Farkas Bertalan, Juliánus-naptár, Gergely-naptár

3. A geoszférák földrajza

A Föld gömbhéjas szerkezetének jellemzői

gömbhéj (geoszféra), óceáni kéreg, kontinentális kéreg, kőzetburok (litoszféra), vízburok (hidroszféra), levegőburok (atmoszféra), bioszféra, talajburok (pedoszféra), geotermikus gradiens, földmágnesség, földkéreg, földköpeny, földmag, külső és belső mag, asztenoszféra

A kőzetlemezek és mozgásaik következményei

magma, magmaáramlás, kőzetlemez, hasadékvölgy, óceánközépi hátság, mélytengeri árok, vulkáni szigetív, távolodó, közeledő és elcsúszó lemezmozgás, alábukás, beolvadás, érc, mélységi magmatizmus, felszíni vulkánosság, láva, vulkáni hamu, rétegvulkán, magmakamra, kürtő, kráter, csatornás (kürtős) vulkán, hasadékvulkán, földrengés, rengésfészek (hipocentrum), rengésközpont (epicentrum), utórengés gyarapodó és fölemésződő lemezszegélyek, telér, párnaláva, bazaltfennsík, pajzsvulkán, kaldera, forrópontos vulkán, vulkáni utóműködés, gejzír, fumarola, szolfatára, mofetta, savanyúvíz, fészekmélység, földrengéshullámok, szeizmográf, tengerrengés, cunami, Richter-skála, Mercalli-skála

A hegység-képződés

a hegységképződés típusai (két kontinentális, két óceáni, illetve egy óceáni és egy kontinentális lemezszegély közeledése), hegységrendszer, szerkezeti mozgások, gyűrődés, redő, álló, ferde és fekvő redő, vetődés, vetősík, törésvonal, rög, sasbérc, árok, lépcsővidék, tektonikus medence hegységképződési szakaszok (üledékfelhalmozódás, tektogenezis, orogenezis), redőboltozat, redőteknő, áttolt redő, izosztázia

A kőzetburok építőkövei, ásványkincsek

ásvány, kőzet, magmás kőzet, mélységi magmás kőzet, vulkáni kiömlési kőzet, vulkáni törmelékes kőzet (tufa), üledékes kőzet, törmelékes, vegyi, szerves eredetű üledékes kőzet, átalakult kőzet, kvarc, kalcit, kősó, kálisó, gipsz, mészkő, homok, homokkő, lösz, dolomit, szénfajták (tőzeg, lignit, barnakőszén, feketekőszén, antracit), kőolaj, földgáz, agyag, bauxit, vasérc, gránit, andezit, bazalt, riolit, kőzetanyag-körforgás, magmás ércképződés, üledékes ércképződés, nehéz-, színes- és nemesfémek ércásványai, bázisos, savanyú és semleges magmás kőzet, laterit- és karsztbauxitandezit-, bazalt- és riolittufa, márvány, palás kőzetek, ásványi nyersanyag

A Föld nagyszerkezeti egységei

ősföld (ősmasszívum), fedett és fedetlen ősmasszívum, táblás vidék, rögös szerkezetű hegység, gyűrthegység, süllyedékterület, óceánközépi hátság, mélytengeri árok, mélytengeri síkság, óceáni medence, feltöltött és lepusztult (letarolt) síkság megfiatalított rögös szerkezetű hegység

A légkör anyaga és szerkezete

alsó, középső és felső légkör, troposzféra, sztratoszféra, ózonréteg, mezoszféra, termoszféra, exoszféra, állandó, változó és erősen változó gázok, vendéganyagok ionoszféra

A levegő felmelegedése

besugárzás, visszaverődés, elnyelődés, kisugárzás, üvegházhatás, üvegházgázok, sugárzás-visszaverő képesség (albedó), felmelegedés és lehűlés, a hőmérséklet napi és évi járása, napi, havi és évi középhőmérséklet, napi hőingás, évi közepes hőingás, abszolút hőingás, izoterma napfénytartam, lejtőkitettség, fordított hőrétegződés (hőmérsékleti inverzió), tenyészidőszak, hőösszeg, napállandó

A levegő mozgása

légnyomás, szél, izobár, mérsékelt övezeti ciklon és anticiklon, hideg- és melegfront, szélrendszer, passzátszelek, nyugatias szelek, sarki szelek, általános légkörzés (nagy földi légkörzés), hőmérsékleti (termikus) egyenlítő, forró övezeti (trópusi) monszunszélrendszer, mérsékelt övezeti monszunszélrendszer okklúziós front, trópusi ciklon (hurrikán, tájfun), tornádó, helyi szelek (parti szél, hegy-völgyi szél, városi szél, fön), futóáramlás

A felhő- és csapadékképződés

tényleges (abszolút) és viszonylagos (relatív) vízgőztartalom, harmatpont, telítettség, túltelítettség, kicsapódási (kondenzációs) mag, kicsapódás, felhő- és csapadékképződés, felhő, köd, hulló csapadékfajták (eső, hó, jégeső, ónos eső, havas eső, zápor), talaj menti (felszíni) csapadékfajták (harmat, dér, zúzmara), aszály felhőfajták (pehely-, fátyol-, réteg-, gomoly-, zivatarfelhő)

Az időjárás és az éghajlat

idő, időjárás, éghajlat (klíma), időjárás térkép, időjárás-előrejelzés, időjárás és éghajlati elemek, időjárás veszélyhelyzetek mikroklíma

A légszennyezés következményei

az üvegházhatás fokozódása, globális felmelegedés, ózonréteg-elvékonyodás (ózonritkulás), éghajlatváltozás (klímaváltozás), légszennyező anyagok, savas csapadék, savas ülepedés, elsavanyodás, füstköd (szmog), radioaktív szennyeződésemmisszió, transzmisszió, immisszió

A témához tartozó egyedi fogalmak

„fagyoszentek”, „Medárd-nap”, „vénesszonyok nyara”, Azori- és Szibériai-maximum, Elő-ázsiai (iráni) minimum, Izlandi minimum

A vízburok tagolódása, tulajdonságai és mozgásai

vízháztartás (párolgás-párologtatás, csapadék, lefolyás), a víz körforgása, világtenger, óceán, tenger, tengersizos, öböl, beltenger, peremtenger, szárazföldi talapzat (self), kontinentális lejtő, fajlagos hőkapacitás (fajhő), sótartalom, hűtő-fűtő hatás, hullámozás, hideg és meleg tengeráramlás, tengerjárás, apály, dagály földközi tenger, pozitív és negatív hőmérsékleti anomália, óceáni vízkörzés, szökőár, vakár, vihardagály

A felszíni vizek

állóvíz, tó, fertő, mocsár, láp, kimélyített és elgátolt tómedence, jégvájta tó, morotvató, szélvájta tó, moréna által elgátolt tó, tektonikus eredetű tó, krátertó, maradványtó, mesterséges tó, feltöltődés, lecsapolódás, kiszáradás, vízgyűjtő terület, vízvásztó, fő- és

mellékfolyó, lefolyásos és belső lefolyású terület, időszakos vízfolyás, vízállás, vízhozam, vízjárás, árvíz tengerszem, poljetó, kalderató, időszakos tó, eutrofizáció

A felszín alatti vizek

felszín alatti víz, vízfogó és víztartó kőzetréteg, talajnedvesség, talajvíz, belvíz, artézi víz, hévíz, ásványvíz, gyógyvíz, résvíz, karsztvíz, forrás, artézi kút

A vízburok mint gazdasági erőforrás

vízgazdálkodás, ár- és belvízvédelem, árvízvédelmi gát, ártér, hullámtér, ármentesített terület (mentesített ártér), vésztározó, víztározó, ivóvíz, öntözővíz, ipari víz, szennyvíztisztítás, vízszennyező források, belvízi és tengerhajózás, halászat villámáradás, folyószabályozás,

közműöllő, nitrátosodás, vízforgatás, ásott kút, fűrt kút, csápos kút, mechanikai, biológiai és kémiai szennyvíztisztítás, polder, túlhalászás, El Niño

4. A geoszférák kölcsönhatásai, a földrajzi övezetesség

A földfelszín formálódása

aprózódás, mállás, lepusztulás, szállítás, felhalmozás, külső és belső erők, mélyföld, alföld, fennsík, dombság, közép- és magashegység, hátság, völgy, medence, tanúhegy, háthegység, lánchegység kémiai és biológiai mállás, tömegmozgások (csuszamlás, suvadás, omlás, folyás), hágó, szoros, rekultiváció

A külső erők felszínformáló tevékenysége

homokfodor, homokbucka (dűne), hullámmorajlás, hullámtörés, épülő part, turzás, lagúna, parti dűne, pusztuló part, tagolt és tagolatlan part, deltatorkolat, tölcseértorolat, a folyók munkavégző képessége, sodorvonal, bevágódó, oldalazó és feltöltő szakaszjelleg, hordalék, holtág, hordalékkúp, zátony, sziget, V alakú völgy, hóhatár, csonthó (firn), gleccserjég, gleccser, jégtakaró, moréna, lavina, U alakú völgy (teknővölgy), fenék- és végmoréna, morénasánc, gleccserpatak, tóhátság, fjord, „örök fagy” (permafroszt), víznyelő, dolina (töbör), karmező, cseppkő, karsztbarlang, barlangi patak, karsztforrás szélkifúvás (defláció), szélmarás, barkán, parabolabucka, deflációs tanúhegy, gombaszikla (kőgomba), szélbarázda, maradékgerinc, felszíni leöblítés, vonalas erózió, abrúzió, hullámmarás, abrúziós fülke, abrúziós terasz, abrúziós torony, abrúziós kapu, folyóterasz, szurdok, kanyon, kárfülke, vásott szikla, oldal- és középmoréna, morénasíkság, ősfolyamvölgy, vándorkő, polje, zomboly, forrásmészke (édesvízi mészkő)

A talaj

talaj, anyakőzet (alapkőzet), humusz, talajszemcse, talajlevegő, termőképesség, zonális és azonális talaj, laterittalaj, vörös- és sárgaföldek, sivatagi talaj, mezősegi talaj, barna erdőtalaj, szürke erdőtalaj (podzol), tundratalaj, szikesedés, szikes talajok, talajpusztulás (talajerózió), talajszennyezés talajszintek (A-, B-, C-szint), kilúgozási szint, felhalmozódási szint, terra rossa, láptalaj, öntéstalaj, rendzina, váztalajok, indikátor szerep

A szoláris és a valódi éghajlati övezetek

éghajlati övezetesség, szoláris és valódi éghajlati övezetek, földrajzi övezetesség, vízszintes földrajzi övezetesség, függőleges földrajzi övezetesség

A vízszintes földrajzi övezetesség

övezet, öv, vidék, terület, forró övezet, egyenlítői öv, egyenlítői éghajlat, átmeneti öv, szavannaéghajlat, nedves és száraz szavanna, térítői öv, forró övezeti (trópusi) sivatagi éghajlat, monszunvidék, forró övezeti (trópusi) monszunéghajlat, trópusi esőerdő, szavanna, monszunerdő galériaerdő, erdős, cserjés és füves szavanna, macchia, pampa, préri, sztyepp, tőzegmohaláp(dzsungel), oázis, jövevényfolyó, ültetvényes gazdálkodás, égetéses-talajváltó gazdálkodás, oázisgazdálkodás, monszungazdálkodás, nomád pásztorkodás (vándorló állattenyésztés), erdőirtás, felégetés, túllegeltetés, elsivatagosodás, mérsékelt övezet, meleg mérsékelt öv, monszunterület, mérsékelt övezeti monszunéghajlat, mediterrán terület, mediterrán éghajlat, keménylombú erdő, babérlombú erdő, mediterrán gazdálkodás, valódi mérsékelt öv, óceáni terület, óceáni éghajlat, mérsékelt szárazföldi terület, nedves kontinentális éghajlat, szárazföldi terület, száraz kontinentális éghajlat, szélsőségesen szárazföldi terület, mérsékelt övezeti sivatagi éghajlat, lombhullató erdő, erdős puszta, füves puszta (füves mezőség), vegyes gazdálkodás, füves területek feltörése, hideg mérsékelt öv, tajgaéghajlat, tajga, hideg övezet, sarkkörü öv, tundraéghajlat, tundra, sarkvidéki öv, állandóan fagyos éghajlat

A függőleges földrajzi övezetesség

erdőhatár, fahatár, hóhatár, havasi legelő, sziklahavas, havasi pásztorkodás, éghajlatválasztó hegység

A geoszférák fejlődése a múltban, földtörténet

a földtörténet időegységei (idő, időszak, kor), ős-, elő-, ó-, közép- és újidő, harmad- és negyedidőszak, jégkor (pleisztocén), jelenkor (holocén), őslégkör (elsődleges légkör), ősóceán, ősföld (ősmasszívum), kaledóniai, variszkuszi, eurázsiai és pacifikus hegységképződés viszonylagos (relatív) és tényleges (abszolút) kormeghatározás, ősmaradvány, vezérvünet, paleomágnesség, másodlagos légkör, mai légkör, őskontinens, kambrium, ordovicium, szilur, devon, karbon, perm, triász, jura, kréta, paleocén, eocén, oligocén, miocén, pliocén, jégkorszak (glaciális), jégkorszakköz (interglaciális)

A témához tartozó egyedi fogalmak

Pangea, Panthalassza, Laurázsia, Gondwana, Tethys

5. Átalakuló települések, eltérő demográfiai problémák a 21. században

A népesség földrajzi jellemzői

népességrobbanás, természetes szaporodás, természetesfogyás, népességfogyás, öregedő és fiatalodó társadalom, népesedési átmenet (demográfiai átmenet), korfa, születéskor várható átlagos élettartam, népességmozgás (migráció), belföldi és nemzetközi vándorlás, ki- és bevándorlás, ingázás, állam, nemzet, nemzetállam, többnemzetiségű állam, nemzetiség, etnikum, nemzeti azonosságtudat (identitás), nemzeti kisebbség, etnikai kisebbség, hivatalos

nyelv, világnyelv, világvallások (kereszténység, iszlám, hinduizmus, buddhizmus, zsidó vallás), népsűrűség, népességtömörülés (népességkoncentráció) időszakos és állandó népességmozgás, vándorlási egyenleg, interkontinentális vándorlás, ki- és betelepítés, menekült, vendégmunkás, agyelszívás (brain drain), államforma, köztársaság, monarchia, abszolút monarchia, alkotmányos monarchia, központi irányítású köztársaság, szövetségi köztársaság, europid, negrid, mongolid, veddo-ausztrálid nagyrasz, keveréknépek, természeti vallás, nyelvcsalád, kulturális régió

Település-típusok, urbanizáció

ideiglenes és állandó település, infrastruktúra, szórványtelepülés, csoportos település, tanya, bokor-, sor- és szórt tanya, farm, falu, szabálytalan alaprajzú falu (halmazfal), útifalu, szabályos alaprajzú falu, város, óriásváros (megapolisz), településhalmaz (agglomeráció), technopolisz, világváros (globális város), városodás, városiasodás, városfejlődés (urbanizáció), városrehabilitáció, központi szerepkör (központi funkció), belső munkahelyöv (city), belső lakóhelyöv, külső munkahelyöv, külső lakóhelyöv, urbanizációs ártalmak, nyomornegyed hagyományos, átalakult és városias/modern falu, elővárosodás (szuburbanizáció), ellenvárosodás (dezurbanizáció), reurbanizáció, egyközpontú és sokközpontú agglomeráció, slum, gettó, mamutváros (megalopolisz), városklíma

A témához tartozó egyedi fogalmak

BosWash, Randstad, Tokaido

6. A nemzetgazdaságtól a globális világgazdaságig

A nemzet- gazdaságok és a világgazdaság

termelés, fogyasztás, termelékenység, természeti erőforrás, társadalmi (humán) erőforrás, telepítő tényező, gazdasági ág és ágazat, gazdasági szektor, gazdasági szerkezet, mezőgazdaság, ipar, szolgáltatások, primer, szekunder, terciér és kvaterner szektor, információs gazdaság, kutatás-fejlesztés (K+F tevékenység), innováció, húzóágazat, válságágazat, aktív kereső, eltartott, munkanélküli, foglalkoztatási szerkezet, gazdasági szerkezetváltás, foglalkozási átrétegződés, gazdasági fejlettség, gazdasági növekedés, gazdasági visszaesés, bruttó hazai termék (GDP), bruttó nemzeti jövedelem (GNI), alacsony, közepes és magas jövedelmű ország, életszínvonal, fejlett és fejlődő ország, világgazdasági pólus (centrum térség), világgazdasági erőter, félperiféria térség, periféria térség, világgazdaság, világpiac, nemzetgazdaság, piacgazdaság, tervutasításos gazdaság, gazdasági rendszerváltoztatás, állami, szövetkezeti és magántulajdon, privatizáció, piac, ár, kínálat, kereslet, haszon (profit), piaci verseny, versenyképesség, adó, agrárország, ipari (indusztriális) társadalom, ipar utáni (posztindusztriális) társadalom, információs társadalom, duális gazdasági szerkezet, belkereskedelem és külkereskedelem, szabadkereskedelem, protekcionizmus, vám, kvóta, külkereskedelmi áruszerkezet, pozitív és negatív külkereskedelmi mérleg nemzetközi munkamegosztás, szakosodás (specializáció), extenzív és intenzív gazdasági növekedés,

életminőség, emberi fejlettség indexe (HDI), jóléti állam, szociális háló, egyéni és társas vállalkozás, ipari park, robotizáció, áru- és szolgáltatáskereskedelem, exporttámogatás (szubvenció), árudömping, embargó, cserearányromlás

Integrációs folyamatok

integráció, kedvezményes (preferenciális) kereskedelmi övezet, szabadkereskedelmi övezet, vámunió, közös piac, gazdasági unió, pénzügyi (monetáris) unió, politikai unió, regionális együttműködés, regionális politika, régió, eurorégió

A globalizáció

kőolajár-robbanás, túltermelési válság, tömegáru-termelés, tudományos-technikai forradalom, globalizáció, világ gazdasági korszakváltás, globális világgazdaság, transznacionális vállalat (TNC), anyavállalat, leányvállalat, társadalmi-gazdasági egyenlőtlenség, világtermék multinacionális vállalat

A monetáris világ

pénz, készpénz, papírpénz (bankjegy), fémpénz (érme), bankszámlapénz, folyószámla, valuta, deviza, konvertibilitás, valutaárfolyam, értékpapírok (állampapír, kötvény, részvény), rövid és hosszú lejáratú hitel, rögzített (fix) és változó kamatozású hitel, devizahitel, kamat, hozam, hitelképesség, infláció, érték- és árutőzsde, pénztőke, működőtőke, nemzetközi tőkeáramlás, értékpapír-befektetés, működőtőke-befektetés árucseré (barter), árupénz, tőzsdeindex, államháztartás, költségvetés, költségvetési egyensúly, mérleghiány (deficit), mérlegtöbblet (szufficit), barnamezős (rekonstrukciós) és zöldmezős beruházás, adósság, eladósodás, külső és belső adósságállomány, átütmezés, adósságcsapda, adósságválság, likviditás, THM, EBKM, állami és EU-támogatás, támogatott hitel, önerő, monetáris világgazdaság, adóparadicsom, offshore cég

A témakörhöz tartozó egyedi fogalmak

Triád, BRICS országok, újonnan iparosodott országok, Európai Unió, Európai Parlament, Európai Unió Tanácsa, Európai Bizottság, Európai Tanács, Európai Központi Bank, Európai Unió Bírósága, Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ), az ENSZ Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete (UNESCO), Egészségügyi Világszervezet (WHO), Észak-atlanti Szerződés Szervezete (NATO), Kőolaj-exportáló Országok Szervezete (OPEC), Visegrádi Együttműködés (V4), Kárpátok Eurorégió Európa Tanács, Amerikai Egyesült Államok–Mexikó–Kanada Egyezmény (USMCA), Ázsiai és Csendes-óceáni Gazdasági Együttműködés (APEC), Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége (ASEAN), Dél-amerikai Közös Piac (MERCOSUR), Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD), G8, Világkereskedelmi Szervezet (WTO), Dow Jones-index, BUX-index, Nemzetközi Valutaalap (IMF), Világbank

10. Helyi problémák, globális kihívások, a fenntartható jövő dilemmái

helyi, regionális és globális probléma, környezeti katasztrófa, környezetkárosítás, természetes és mesterséges életközösség, veszélyeztetett élőhely, a biológiai sokféleség (biodiverzitás) csökkenése, eltartóképesség, túlnépesedés, születésszabályozás, élelmiszer-túltermelés, túlfogyasztás, éhínség, egyoldalú táplálkozás, éhségövezet, alultápláltság, járvány, hulladékgazdálkodás, szelektív hulladékgyűjtés, fogyasztói társadalom, tudatos fogyasztói közösség, fenntarthatóság, ökológiai lábnyom, megújuló és nem megújuló energiaforrások, környezet- és természetvédelem, nemzeti park, világörökség környezeti válság, klímaválság, élelmezési válság, mennyiségi és minőségi éhezés, biogazdálkodás, GMO, vízlábnyom, nyersanyag- és energiaválság, energiahatékonyság, fogyasztóvédelem, környezetgazdálkodás, természetvédelmi terület, tájvédelmi körzet, bioszféra rezervátum, natúrpark, Natura 2000

A témakörhöz tartozó egyedi fogalmak

FAO, WWF, Túlfogyasztás Napja Kiotói Jegyzőkönyv, párizsi egyezmény, riói egyezmény, Nemzetközi Vöröskereszt, Máltai Szeretetszolgálat

A vizsgakövetelményekhez kapcsolódó topográfiai fogalmak

1. Föld

Földrajzi fókuszok

Baktérítő, Déli-sark, Déli sarkkör, Egyenlítő, Északi-sark, Északi sarkkör, Ráktérítő; kezdő hosszúsági kör (greenwichi délkör)

Földrészek

Afrika, Amerika, Antarktika, Ausztrália, Ázsia, Európa; Eurázsia

Óceánok

Atlanti-óceán, Csendes-óceán, Déli-óceán, Indiai-óceán, Jeges-óceán (Jeges-tenger)

Kőzetlemezek

Afrikai-lemez, Antarktiszi-lemez, Arab-lemez, Ausztrál–Indiai-lemez, Csendes-óceáni-lemez, Dél-amerikai-lemez, Észak-amerikai-lemez, Eurázsiai-lemez, Fülöp-lemez (Filippínó-lemez), Nazca-lemez

Nagyszerkezeti egységek

Afrikai-ősföld, Angara-ősföld, Antarktiszi-ősföld, Arab-ősföld, Balti-ősföld, Brazil-ősföld, Dekkán-ősföld, Guyanai-ősföld, Kanadai-ősföld, Kínai-ősföld, Nyugat-ausztráliai-ősföld; Eurázsiai-hegységrendszer, Kaledóniai-hegységrendszer, Pacifikus-hegységrendszer, Variszkuszi-hegységrendszer; Japán-árok, Mariana-árok

Tengeráramlások

Észak-atlanti-áramlás, Golf-áramlás, Kanári-áramlás, Labrador-áramlás, Nyugati-szél-áramlás, Benguela-áramlás, Brazíliai-áramlás, Dél-egyenlítői-áramlás, Észak-egyenlítői-áramlás, Humboldt-áramlás, Kuro-shio-áramlás, Oja-shio-áramlás

Egyéb

Déli-sarkvidék (Antarktis), Északi-sarkvidék (Arktisz)

2. Afrika

A földrész részei

Észak-Afrika, Trópusi-Afrika (szubszaharai Afrika)

Tájak

Afrikai-árokrendszer, Atlasz, Dél-afrikai-magasföld, Etióp-magasföld, Kelet-afrikai-magasföld, Kilimandzsáró (Kilimandzsáró-csoport), Kongó-medence, Madagaszkár, Szahara, Szudán; Száhel (Száhel-öv) Kalahári-medence, Kanári-szigetek, Namib-sivatag, Teleki-vulkán

Vízrajz

Gibraltári-szoros, Guineai-öböl, Kongó, Nílus, Szezei-csatorna, Tanganyika-tó, Viktória-tó, Vörös-tenger; Asszuáni-gát (asszuáni Nagy-gát) Csád-tó, Niger, Zambézi

Országok

Dél-afrikai Köztársaság, Egyiptom, Kenya, Líbia, Niger, Nigéria, Tunézia Algéria, Csád, Etiópia, Libéria, Marokkó, Seychelle-szigetek

Városok

Abuja, Kairó, Pretoria Alexandria, Fokváros, Johannesburg, Lagos

3. Amerika

A földrész részei

Észak-Amerika, Dél-Amerika, Közép-Amerika; Latin-Amerika

Tájak

Alaszka, Amazonas-medence, Andok, Antillák, Appalache-hegység (Appalache), Brazil-félföld, Floridai-félsziget, Grönland, Guyanai-hegyvidék, Hawaii-szigetek, Kaliforniai-félsziget, Kordillerák, Labrador-félsziget, Mexikói-fennsík, Mississippi-alföld, Mount St. Helens, Paraná-alföld, Préri, Sziklás-hegység; Szilícium-völgy Atacama-sivatag, Bahama-szigetek, Orinoco-medence, Popocatépetl, Yellowstone Nemzeti Park

Vízrajz

Amazonas, Colorado, Karib (Antilla)-tenger, Mexikói-öböl, Mississippi, Nagy-tavak (Erie-, Felső-, Huron-, Michigan-, Ontario-tó), Niagara-vízesés, Panama-csatorna, Paraná, Szent Lőrinc-folyó Hudson-öböl, Itaipu-gát, Kráter-tó, La Plata, Orinoco

Országok

Amerikai Egyesült Államok, Argentína, Brazília, Costa Rica, Kanada, Mexikó, Venezuela Bolívia, Chile, Dominikai Köztársaság, Ecuador, Kolumbia, Kuba, Panama

Városok

Atlanta, Brazíliaváros, Buenos Aires, Caracas, Chicago, Dallas, Houston, Los Angeles, Mexikóváros, New Orleans, New York, Ottawa, Rio de Janeiro, San Francisco, Seattle, Washington Boston, Detroit, Havanna, Miami, Montréal, Santiago, São Paulo, Toronto, Vancouver

4. Ausztrália és Óceánia

Tájak

Ausztráliai-alföld, Nagy-Artézi-medence, Nagy-korallzátony, Nagy-Vízválasztó-hegység Melanézia, Mikronézia, Polinézia, Tasmánia, Új-Guinea

Vízrajz

Murray

Országok

Ausztrália Új-Zéland

Városok

Canberra, Melbourne, Sydney Wellington

5. Ázsia

A földrész részei

Dél-Ázsia, Délkelet-Ázsia, Délnyugat-Ázsia, Észak-Ázsia, Kelet-Ázsia, Közép-Ázsia; Belső-Ázsia, Közel-Kelet

Tájak

Arab-félsziget, Csomolungma (Mt. Everest), Dekkán-fennsík, Dél-kínai-hegyvidék, Fuji (Fudzsi), Fülöp-szigetek, Góbi, Himalája, Hindusztáni-alföld, Hindusztáni-félsziget, Indokínai-félsziget, Indonéz-szigetvilág, Japán-szigetek, Jáva, Kamcsatka-félsziget, Kaszpi-mélyföld, Kaukázus, Kínai-alföld, Kis-Ázsia, Koreai-félsziget, Közép-szibériai-fennsík, Mezopotámia, Nyugat-szibériai-alföld, Pamír, Szibéria, Tajvan, Takla-Makán, Tibet Iráni-felföld, Krakatau, Tien-san, Turáni-alföld

Vízrajz

Aral-tó, Bajkál-tó, Bering-szoros, Boszporusz, Eufrátesz, Gangesz, Holt-tenger, Indus, Jangce, Japán (Keleti)-tenger, Jenyiszej, Kaszpi-tenger, Léna, Ob, Perzsa (Arab)-öböl, Sárga-folyó, Tigris; Három-szurdok-gát Bengáli-öböl, Brahmaputra, Dardanellák, Mekong

Országok

Egyesült Arab Emírségek, Dél-Korea (Koreai Köztársaság), Fülöp-szigetek, India, Indonézia, Irak, Irán, Izrael, Japán, Kína, Malajzia, Szaúd-Arábia, Szingapúr, Thaiföld, Törökország Afganisztán, Banglades, Észak-Korea (Koreai Népi Demokratikus Köztársaság), Kazahsztán, Kuvait, Pakisztán

Városok

Ankara, Bagdad, Bangkok, Bengaluru (Bangalore), Hongkong, Isztambul, Jakarta, Jekatyerinburg, Jeruzsálem, Jokohama (Yokohama), Kanton, Kolkata (Calcutta), Manila, Mekka, Mumbai (Bombay), Oszaka (Osaka), Peking, Rijád, Sanghaj, Szöul, Teherán, Tokió, Újdelhi, Váránaszi (Benares), Vlagyivoszto, Vuhan; Dubaj Cseljabinszk, Csennai (Madras), Kiotó (Kyoto), Krasznojarszk, Novoszibirszk, Sencsen, Tel Aviv-Jaffa, Tiencsin

6. Európa

A földrész részei

Dél-Európa, Észak-Európa, Kelet-Európa, Kelet-Közép-Európa, Közép-Európa, Nyugat-Európa

Tájak

Alpok, Appenninek, Appennini-félsziget, Balkán-félsziget, Balkán-hegység, Bécsi-medence, Brit-szigetek, Ciprus, Csallóköz, Cseh-medence, Dalmácia, Déli-Kárpátok, Dinári-hegység, Duna-delta, Erdélyi-medence, Erdélyi-szigethegység (Erdélyi-középhegység), Etna, Északkeleti-Kárpátok, Északnyugati-Kárpátok, Finn-tóvidék, Francia-középhegység, Germán-alföld, Hargita, Holland-mélyföld, Izland, Kárpát-medence (Pannon-medence), Kárpátok, Kelet-európai-síkság, Keleti-Alpok, Keleti-Kárpátok, Kréta, Krím-félsziget, Lengyel-alföld, Lengyel-középhegység, Lengyel-tóhátság, Londoni-medence, Magas-Tátra, Mont Blanc, Morva-medence, Német-középhegység, Nyugati-Alpok, Párizsi-medence, Pennine-hegység (Pennine), Pireneusi (Ibériai)-félsziget, Pireneusok, Pó-alföld, Román-alföld, Skandináv-félsziget, Skandináv-hegység, Szicília, Szilézia, Szudéták, Urál, Vezúv Ardennek, Korzika, Stromboli, Szardínia, Szent Gotthárd-hágó, Vaskapu, Vereckei-hágó Vízrajz Adriai-tenger, Balti-tenger, Boden-tó, Dnyeper, Don, Duna, Duna–Majna–Rajna vízi út, Elba, Égei-tenger, Északi-tenger, Fekete-tenger, Földközi-tenger, Garda-tó, Genfi-tó, Gyilkos-tó, La Manche, Ladoga-tó, Odera, Olt, Pó, Rajna, Rhône, Szajna, Száva, Szent Anna-tó, Tajo (Tejo), Temze, Urál (folyó), Vág, Visztula, Volga Botteni-öböl, Ebro, IJssel-tó, Loire, Ohridi-tó, Poprádi-tó

Országok

Ausztria, Belgium, Bosznia-Hercegovina, Bulgária, Csehország, Dánia, Észak-Macedónia, Észtország, Finnország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Horvátország, Írország, Koszovó, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Luxemburg, Málta, Montenegró, Nagy-Britannia (Anglia, Skócia, Wales) és Észak-Írország Egyesült Királysága, Németország, Norvégia, Olaszország, Oroszország, Portugália, Románia, Spanyolország, Svájc, Svédország, Szerbia, Szlovákia, Szlovénia, Ukrajna, Vatikán Albánia, Fehéroroszország, Moldova, Monaco

Történelmi tájnevek

Burgenland (Őrvidék), Délvidék, Erdély, Felvidék, Kárpátalja, Muravidék, Partium, Székelyföld, Vajdaság

Városok

Amszterdam, Arad, Athén, Barcelona, Belgrád, Beregszász, Berlin, Bern, Bécs, Birmingham, Brassó, Bréma, Brno, Brüsszel, Bukarest, Constanța, Csernobil, Csíkszereda, Doneck, Dortmund, Drezda, Dublin, Dubrovnik, Duisburg, Eszék, Fiume (Rijeka), Frankfurt am Main, Gdańsk, Genf, Genova, Gibraltár, Glasgow, Graz, Hamburg, Helsinki, Karlovy Vary, Kassa, Katowice, Kijev, Kolozsvár, Koppenhága, Köln, Krakkó, Linz, Lipcse, Lisszabon, Liverpool, Ljubljana, London, Luxembourg, Lyon, Madrid, Manchester, Marosvásárhely, Marseille, Milánó, Moszkva, Munkács, Murmansk, München, Nagyvárad, Nápoly, Odessza, Oslo, Ostrava, Párizs, Ploiești, Plzeň, Podgorica, Pozsony, Prága, Priština, Reykjavík, Révkomárom, Riga, Rostock, Rotterdam, Róma, Salzburg, Skopje (Szkopje), Split, Stockholm, Strasbourg, Stuttgart, Szabadka, Szarajevó, Szentpétervár, Székelyudvarhely, Szófia, Tallinn, Temesvár, Torino, Trieszt, Újvidék, Ungvár, Varsó, Velence, Vilnius, Volgográd, Zágráb, Zürich Antwerpen, Bilbao, Chișinău, Göteborg, Hága, Minszk, Nyizsnij Novgorod, Sevilla, Thesszaloniki (Szaloniki), Tirana

Iparvidékek

Donyec-medence, Közép-angliai iparvidék, Olasz ipari háromszög, Ruhr-vidék

7. Magyarország

Fő tájegységek

Alföld, Alpokalja, Dunántúli-dombvidék, Dunántúli-középhegység, Északi-középhegység, Kisalföld

Egyéb tájak, területek

Aggteleki-karszt, Badacsony, Bakony, Balaton-felvidék, Baradla-barlang, Baranyai-dombság, Belső-Somogy, Bodrogköz, Borsodi-medence, Börzsöny, Budai-hegység, Bükk, Bükk-fennsík, Csepel-sziget, Cserehát, Cserhát, Dráva menti síkság (Dráva-mellék), Duna menti síkság, Duna–Tisza köze, Dunakanyar, Dunazug-hegység, Gerecse, Gödöllői-dombság, Győri-medence, Hajdúság, Hortobágy, Írott-kő, Jászság, Keszthelyi-hegység, Kékes, Kiskunság, Körös–Maros köze, Kőszegi-hegység, Külső-Somogy, Marcal-medence, Mátra, Mecsek, Mezőföld, Mohácsi-sziget, Móri-árok, Nagyunság, Nógrádi-medence, Nyírség, Őrség, Pesti-síkság, Pilis, Somogyi-dombság, Soproni-hegység, Szekszárdi-dombság, Szentendre-sziget, Szigetköz, Tapolcai-medence, Tihanyi-félsziget, Tiszántúl, Tokaji (Zempléni)-hegység, Tolnai-dombság, Velencei-hegység, Vértes, Villányi-hegység, Visegrádi-hegység, Zalai-dombság

Vízrajz

Balaton, Bodrog, Dráva, Duna, Fertő, Hernád, Hévízi-tó, Ipoly, Kis-Balaton, Körös, Maros, Mura, Rába, Sajó, Sió, Szamos, szegedi Fehér-tó, Szelidi-tó, Tisza, Tisza-tó, Velencei-tó, Zagyva, Zala

Települések

Ajka, Algyő, Baja, Balassagyarmat, Balatonfüred, Berente, Békéscsaba, Budapest, Bük, Debrecen, Dunaújváros, Eger, Esztergom, Gödöllő, Gyöngyös, Győr, Gyula, Hajdúszoboszló, Harkány, Hatvan, Hegyeshalom, Hévíz, Hódmezővásárhely, Jászberény, Jászfényszaru, Kalocsa, Kaposvár, Kecskemét, Keszthely, Komárom, Kőszeg, Makó, Miskolc, Mohács, Nagykanizsa, Nyíregyháza, Orosháza, Ózd, Paks, Pápa, Pécs, Salgótarján, Sárospatak, Siófok, Sopron, Százhalombatta, Szeged, Székesfehérvár, Szekszárd, Szentendre, Szentgotthárd, Szolnok, Szombathely, Tata, Tatabánya, Tihany, Tiszaújváros, Tokaj, Vác, Várpalota, Veresegyház, Veszprém, Visegrád, Visonta, Zalaegerszeg, Zalakaros, Záhony; Budapesti agglomeráció

Nemzeti parkok, világörökségek

Aggteleki Nemzeti Park, Balaton-felvidéki Nemzeti Park, Bükk Nemzeti Park, Duna–Dráva Nemzeti Park, Duna–Ipoly Nemzeti Park, Fertő–Hanság Nemzeti Park, Hortobágyi Nemzeti Park, Kiskunsági Nemzeti Park, Körös–Maros Nemzeti Park, Őrségi Nemzeti Park; Aggteleki- és Szlovák-karsztvidék, Budapest Andrássy út a Millenniumi földalattal, Budapest Várnegyed és a pesti Duna-part, Fertő, Hollókő, Hortobágy, Pannonhalmi Főapátság, Pécsi ókeresztény sírkamrák, Tokaj-Hegyalja borvidéke Megyék Baranya megye, Bács-Kiskun megye, Békés

megye, Borsod-Abaúj-Zemplén megye, Csongrád-Csanád megye, Fejér megye, Győr-Moson-Sopron megye, Hajdú-Bihar megye, Heves megye, Jász-Nagykun-Szolnok megye, Komárom-Esztergom megye, Nógrád megye, Pest megye, Somogy megye, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye, Tolna megye, Vas megye, Veszprém megye, Zala megye

Nagyrégiók, régiók

Alföld és Észak nagyrégió, Dunántúl nagyrégió, Közép-Magyarország nagyrégió, Budapest régió, Dél-Alföld régió, Dél-Dunántúl régió, Észak-Alföld régió, Észak-Magyarország régió, Közép-Dunántúl régió, Nyugat-Dunántúl régió, Pest régió